

~~Nf. 22.~~

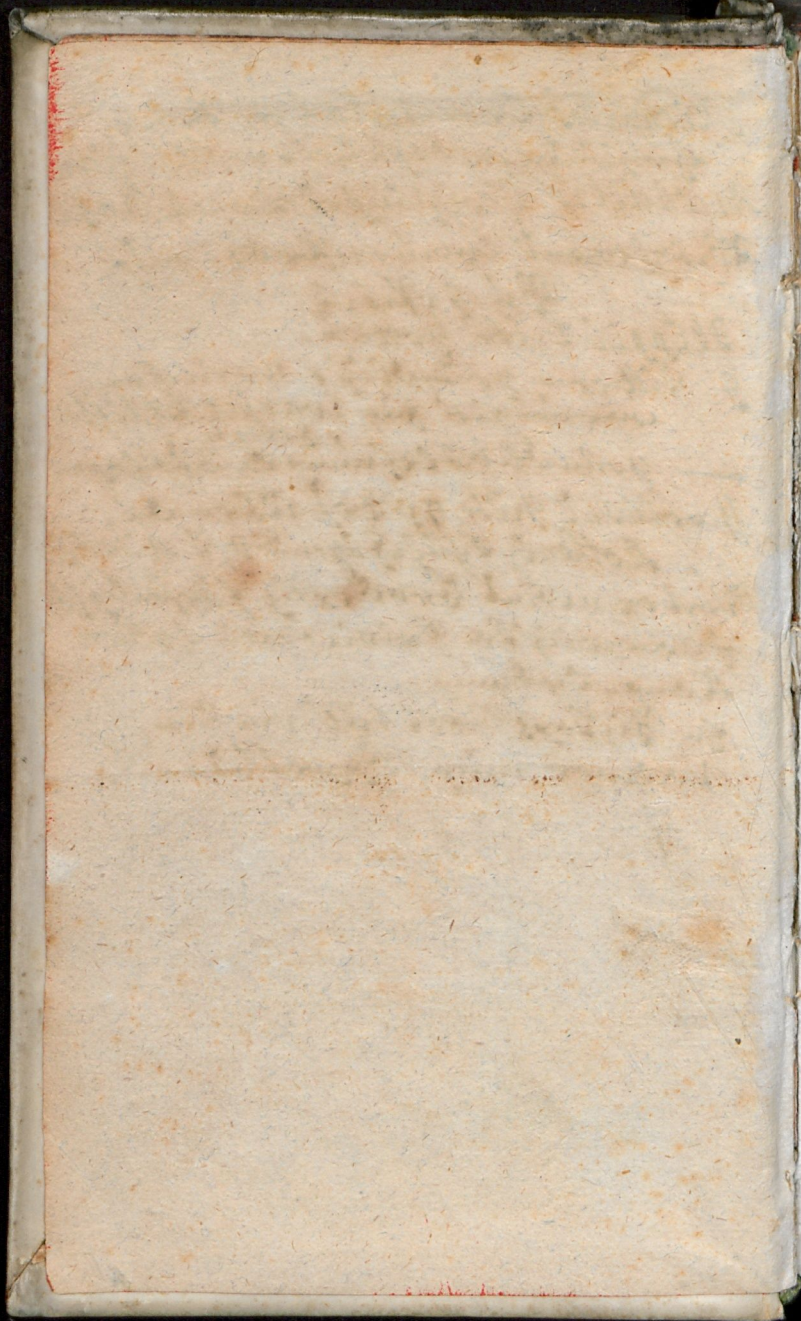
Michaelis Lobens Lant Poter
Lynlindt, v. Loyd Loyd nass et heligen.
Michaelis Christliches Douch, Maß
Christliches Tugend, Lob, v. v. v.

Hilf mich
Stippen Lobe Gottes.

J. Zittom, gründlich & Uryndlich,
warum sie zur ewigen Religion
gründl. Ablesung in die Flagen
Yrollend gute Gottes loben die
Lotherly Diefeln Jugend 2, v. 4. v. v.

Wydor mund brachlich fürsonligst
Evangelische Trinität von Lutheri
Kreuz Ordnung.

Eu Hilff mich davon till sie Du,
Kreuz Ordnung v. v. v.

h. 8. 7
The Christnas
Plicht och Skyldighet
till inbördes

Sörrelatelse

eller

Broderlig

Försonlighet

förestälte

uti

En enfaldig Predikan/
på den Tiugonde och andra Söndagen effter
h. Trefaldighes Söndag/
under vårt Fångenskap i Solibisjogda
den 6. Nov. Anno 1710.

Andreas Westermann/
Pastor Ord. wid Kongl. Maj. af Sverige
Lifgarde / samt Kongl. Håf. Fält. Consi-
storii Assessor.

3 2 2 2

Tryckt hooff Stephan Orban / 1716.

V I R O,

Ob

Magnam Eruditionem, Eximio,

Non fucatam pietatem, Sancto,

Et

Merita in Ecclesiam Christi, Conspicuo,

Admodum Reverendo, atque Am-
plissimo Domino,

**DN. PHILIPPO
MICHAELIS,**

Ecclesiæ Evangelico-Lutheranæ, quæ
in celebri Moscovitarum Emporio, quod ab
Archangelo nomen habet, Christo colligitur,
Pastori fidelissimo,

Amico, Fautori & in Summo Salvatore nostro,
Fratri suo æstumatissimo,

Simplicem hanc Concionem,

sub captivitate nostra habitam & pro ratione temporis elab-
oratum, ut gratissimi animi interpretem,

*Pro singulari in se amoris & favoris adfectu & pluri-
mis præstitis beneficiis sincero corde exhibet,*

Eidemque Divinam gratiam, firmam valetudi-
nem, longævam vitam & quicquid boni DEUS T. O. M. in fide,
les suos servos veræque Pietatis amatores, conferre so-
let, ex animo adprecatur

A. WESTERMANN.

I. N. J.

PARASCEVE.

Förlåt oss våra skulder / såsom
och wij förlåte them oss skyldi-
ge äro. Så har vår dyre Frälsa-
re och Herre Christus Jesus lärde
oss / att ibland annat bedia uthaf
vår dageliga Bön / såsom och med det samma
påmint oss vår Plicht och Skyldighet / at wij med
försonliga hiärtan bedia skola / warandes så
redehogne och benägne att förlåta wår om nå-
sta / hwad han oss emot brutet hafwer / som wij
högst åstunde / att then Himmelske Fadren skall
af nåde förlåta och efftergifwa det / som wij
misshandlat och emot honom syndat hafwa / ty /
det heter: Förlåt oss våra skulder / såsom och &c.
Matth. VI. v. 12.

Såsom hela den bönen /
hvilcken Christus förestifwit hafwer / är effter
Kyrkolärarens Tertulliani uthsago (a) / så wäl
ett kort begrep af hela den Evangeliska

A 2

San-

(a) Lib. de Orat. cap. I. & 9. referente B. Henr. Höpfnero
Disp. Theol. XV. p. m. 538.

Sanningen/ som ock en Lärdom till at be-
 dia/ så är intet säfångt uti densamma insatt/
 eller något där infört/ hwilket man effter behag
 kan förbigå och uthesluta. Till följe af sådant/
 så är den femte Bönen/ som nu är stald under
 vår betrachtelse/så nödig och nyttig/ som no-
 gon af de andra/ och äro de mycket säkunnoge/
 hwilka inbilla sig kunna under den tiden/ som de
 lefwa uti lif och owänskap med sin nästa/ giöra
 ett spräng ifrå den fierde till den siette Bönen/på
 det/ att de intet emot sig sielswa och till sin egen
 fördömmelse något bedia måtte. Ty/ vår Je-
 sus har intet gifwet dem en sådan Frihet/uthan
 med ett och fogat denna och den föregående Bö-
 nen omedelbart med hwar annan tillsamman/
 jämte det/ att hans Befallning/hwilken sättes
 för begynnelsen af vårt Fader vår/ fast annat
 fordrar/ när det säjjes: confr. Matth. VI. v. 9.
 Luc. XI. 2. I skolen bedia altså; eller ock:
 När i bedien/säjjen så. Ja/ det blifwer där
 wid/som en (b) Lärare förmåles hafwa sagt/
 ehuru wäll uti ett annat affeende/ då han bety-
 gar: Den som intet så beder/ som Christus
 honom lärde hafwer/ han är intet Christi
 Lärjunge; ty Fadren hörer ej heller gär-
 na den Bönen/ hwilken Sonen icke upsat
 hafwer; ty/ Fadren känner igen sin Sons
 så ord/ som mening/ och han antager intet
 det/som Mennistio=tycket uptänckt/ uthan
 hwad

(b) Auðor operis imperfeði apud Chrysofom, vid,
 Höfn, l. c.

hwad Christi Wisbet samman fattat
hafwer.

Så är då fördensfull den Femte Bönen/ som
redan sagt är/ så mycket nödigare och nyttiga-
re / som Jesus åfwen den samma of lärdt haf-
wer / och des uthan syndernas förlåtelse/hwil-
ken wij of här tillbedia / en större både nöd-
wändighet och nyttighet med sig förer / samt
af den Himmelske Fadren of gifwes; ty säijer
ock Gud; Mannen Lutherus rätteligen uti För-
klarningen så: Wij bedia i thenna Bön/ att
wår Himmelske Fader icke wille se till wåra
synder/ och för deras skull förwågra of wår
Bön; Ty/ wij äre icke wårde/ thet wij om-
bedia/ hafwa thet icke heller förskyllat: u-
than/ att han wille of thet altsammans gif-
wa uthaf sina nåd. Ty/ wij synda dageli-
gen uti mångebanda mätto/ och förtiåna icke
annat än straff: Så wela wij twårt emot
ock förlåta uthaf hiärtat och gärna giöra
them godt/ som of emot bryta.

Till denne Himmelska Fadren stålles rättelli-
gen denna Bönen. Ty/ Gud är den/ emot
hwilken wij synda/ så att en hwar säija måste:
Mot tig allena hafwer jag syndat/ och illa
giordt för tig. Pl. Ll. 6. Gud är den/ hwilkom
wåra synder aldrabäst kunnoge och bekante äro/
ty/ han wet wåra tändlar fiärran; Han wet/
hwart och ett ord/ som är på wår tunga;
han wet wår Galenskap/ och wåra Skulder
äro honom intet förskylte / ja / han ser alt
thet som Menniskiorna giöra på jorde-

ne/(c) så att thet och efftertänckeligen säjjes: All
ting äro blott och upperbar för hans ögon/
af Hebr. IV. 13. 3. i anseende till sådant betygar en
Hiob: Om jag syndar/märker tu thet strart/
af cap. X. v. 14. och Moses ytttrar sig så i orden:
Våra misgärningar sätter tu för tig/wå-
ra ökiände synder i liuset för titt ansichte/
af Ps. XC. 8. att jag flere witnessbörder förtiga
mätte. Ja/ Gud är den/ som all dramäst wiser
sitt faderliga hiarta emot oss sina affälliga barn
Luc. XV. v. 18. seqq. Därutinnan/ att han
wid vår återkomst igen uptager oss/samt af nå-
de tillgifwer både skulden och straffet/ så att
det oss till fågnad heter: Barmhertig och nå-
delig är **HERREN**/ tålig och af stora mild-
het; han tråter icke till ewig tid/och wred-
gas icke ewinnerliga; han handlar icke med
oss effter våra synder/ och wedergjäller oss
icke effter våra misgärningar: ty/så hög
som himmelen öfwer jordena är/ låter han
sina nåd wäldeliga vara öfwer them/ som
fruchta honom. Så långt som öster är
ifrå wäster / låter han vår öfwerträdelse
vara ifrå oss: Såsom en fader förbarmar
sig öfwer Barnen/så förbarmar sig **HERREN**
öfwer them/som fruchta honom. Ps. CII. 8-
13. Derföre/effter och det söta och liufwe Faders
namnet/ med hwilket han betecknas/ försäkrar oss
om Barmhertighet/så mycket mehra / som han
är then rätta Fadren öfwer alt thet Fader
heter i himmelen och på jordena/ och af-
wen

(c) Conf. Ps. CXXXIX. 1. 4. Ps. LXIX. 7. Sir. XXIII. 28.

wen kallas Barmhårtighetenes Fader:
Eph. III. 15. 2. Cor. I. 3. Så kunna wij och trö-
stelige och med en barnslig tillförsicht framträ-
da till Hans nådestohl och säija: Fader wår/
förlåt oss wåra skulder.

Wij allesamman / ingen undantagande / äro
sådana syndare / som eij allena äro betungade
med Årffynden såsom en Skuld / uti hwilken
wåra föräldrar oss försatt hafwa / och är det för-
sta arfwet / hwilket de oss lemnat / genom hwil-
ken synd wij så fördärfwade äro / att jämwäl en
Menniskia / som är på nytt födder / med Aposte-
len en sådan klagan föra måste: Jag wet / at
uti mig / thet är / mitt Biött / bor intet godt.
Rom. VII. 18. så mycket mindre / som det i ge-
men säijes: Menniskiones onska är stor på
jordene / och all hennes hiärtas upsåth
och tancka är alltid benågen till thet ondt
är. Gen. VI. 5. Utan / hos en hwar af oss finnes
jämwäl Wårcksynder / hwilka dageligen uti
tanckar / ord och gärningar bedrifwes / så
med låtande af det goda / som wårckställande
af det onda; och måste fördensfull med en Pau-
lo klageligen sammanstämma / säijandes: Alle-
samman äro wij syndare / och hafwa intet
att berömma oss af för Gudi. Rom. III. 23.
och det heter: Säije wij / att wij hafwe in-
gen Synd / så bedrage wij oss sielfwe och
sanningen är icke i oss. i Joh. 1. 8. Ja / det är en
oselbar Sanning / att ingen Menniskia är på
jordene / som godt gör och icke syndar; (d)

(d) Confr. Coh. VII. 27. i. Reg. VIII. 46. hwilket

8 (o)

hvilket jämväl är orsaken / att och the heliga
måste bedia om syndernas Förlåtefe i rättom
tid. (e) Dy / ånskiönt de / såsom försonte med
Gud / och rätt-färdigade genom trona på Je-
sum Christum äro nog försäkrade där om / att deras
synder dem tillgifsne och förlätne äro : likwål / så
yppa sig dageligen hos dem (f) Swaghets syn-
der / hwilka uthaf den medfödda Wanarten
hårröra ; och det finnes jämväl hos dem hemli-
ga brister / hwilkas förlåtelse de åstunda / ut-
om det / att de hafwa fog till att bedia om det
godas och den Wällgiärningens fortsättiander /
som dem wedersfaren är / så att de uti trone wid
en sådan försäkran behålles / och ännu fromma-
re och heligare blifwa måtte ; fast än sannin-
genes fiender / ehwad de nu kallas Pelagianer
eller Påfiste / här emot mycket innerwända och
sådant söka att bestrida. (g) Men / effter så är /
så åligger det och of alla / att med trångtan om
sådant anhålla / säijande : Förlåt ic.

Doç / skall denna Bönen gå / såsam uthaf ål-
skelige Barn / till deras tiäre Fader ; Skall och
den samma hafwa med sig förtrostan / att så
det / som man åstundar och begiärer ; så måste
the bediandes hiärtan artas effter hans hiärta /
till hwilken Bönen ställes / och det måste nöd-
wändigt wara försonligt och tiärligt / så att
det och tillgifwer och förläter sinom nästa / hwad
som

(e) Pf. XXXII. 6.

(f) Prov. XXIV. 17. Pf. XIX. 15.

(g) vid. B. D. Höpfneri Disput. Theol. XIII. pag. m. 424.
item B. D. Balduini Cas. Consc. Lib. II. cas. 6. p. m.
187. cap. 7.

som hållt / det må vara litet eller mycket som han
 brutet / och där med honom förtörnät hafwer / när
 han öfwer sådant tillgiffit och förlåtelse begiä
 rar / ty Iesus säjjer / att wij altså bedia skola:
 Förlåt oss våra skulder / såsom ock wij förlå
 te them / som oss skyldige äro. är så my
 cket sagt: Gif oss / O vår himmelske Fader / vå
 ra synder till på samma sätt / som wij efftergif
 we och intet hämnna andras Brätt / eller det /
 hwar igenom wij förölämpade och oförrättade
 äro. Ja / att ingen här wid måtte grubbla och
 göra några inkast / så har det behagat vår Ie
 su / att endast öfwer denna Femte Bönen lem
 na oss sin egen förklarung / och fördensfull be
 tygar (h): Ty / om i förlåten Menistio
 men theras Brätt / så förlåter ock eder him
 melske Fader eder. Men / om i icke förlå
 ten Menistionem theras Brätt / så skall
 eder Fader icke heller förlåta eder eder
 Brätt. Och annorstädes säjjer han: Förlå
 ter / så warder eder förlåtet. På sådant
 syftes äfwen uti närwarande Söndagens H.
 Evangelio / då i anledning af Guds förlåtelse
 tydliggen wisas / att ock wij skola förlåta afhiär
 rat / hwar och en sinom Broder thet the bryta.
 Wij wela fördensfull gifwa prof där af / att wij
 lyda vår Iesu Lärdom och förmaning / då wij
 läse af rätta bortfärdiga och försonliga Hiär
 tan: Fader &c.

(h) Matth, VI, 14, 15. Marc, XI, 25, 26. Luc, VI, 37,

Evangelium Matth. XVIII. v. 23-35.

D then tiden sade Jesus til sina Lärjungar thenna Liknelsen: Himmelriket är liknat widh en Konung / som wille hålla Räckenkap medh sina Dienare. Och när han begynte räkna / kom en fram för honom / som honom war skyldig tjiotusend Pund. Och effter han hade icke ther han kunde betala med / bød Herren / at han skulle säljas / och hans Hustru och Barn / och alt thet han ägde / och betalas medh. Då föll then tienaren til hans fötter / och tillbad honom / och sade: Herre / haff Dolamod med migh / jagh will alt betala tigh. Då war kunnade Herren sig öfwer then Dienaren / och lät honom löös / och gaf honom til / thet han skyldig war. Då gick then Dienaren uth / och fann en af sina Medtienare / som honom war skyldigh hundrade Penningar. Och han togh fatt på honom / och fick honom i halsen / drog honom / och sade: Betala thet tu äst skyldig. Då föll hans Medtienare nedh / och badh honom / säjandes: Haff Dolamodh med migh / jag will alt betala tigh. Men han wille icke: utan gick bort och kastade honom i fångelse / så länge han betalade thet han war skyldigh. Då nu andre hans Medtienare sägo / thet som stedde / trocste thet them ganska illa wara; och kommo och kundgiorde sinom Herra alt thet stedt war. Då kallade hans Herre honom för sigh / och sade til honom: Du skalckachtige Dienare / alt thet tu skyldigh

Skuldigh wast / gaf iagh tigh til / ty tu bad migh:
 skulle tu ock icke hafwa förbarmat tigh öfwer
 tin Medtienare / såsom iagh förbarmade migh
 öfwer tigh? Och hans Herre wardt wredh / och
 antwardade honom bödlarna i hānder / til thes
 thet war alt betalat / som han honom skuldigh
 war. Så skall ock min himmelske Fader göra
 eder / om i icke förlāten af edor hierta / hwar och
 en sinom broder / thet the bryta.

Exordium.

Förlāter then ene them andra / såsom
 ock Gud genom Christum hafwer
 förlātet eder. En sådan trohiärtig
 och alswarsam förmaning / lemnad af den heli-
 ge och högt uplyste Apostelen Paulo / paras bil-
 ligt tillsamman med den Bönen / hwilken wij
 både budit och ensaldigt förklarar hafwa. Ty/
 som Apostelen uti alt rättade sig effter Jesu wil-
 lia / och förkunnade intet annat / än det / som stām-
 de öfwerens med hans Lärdom / så mycket meh-
 ra / som han sådant af HERRanom undfād
 hade. 1. Cor. XI. 23: Alltså finner han ock / att
 broderlig försonlighet är högst nödig och nyt-
 tig / och att de i sonning äro onde (i) och wida
 skilde ifrå en san Christendom och des öfning /
 ja / särdeles med sina böner in för Gud misshä-
 gelige / som hysa uti sig ett hatesfullt och öf-
 sonligt hierta emot sin nästa / och fördensfull
 upmanar

(i) Si passas es malum, ignosce, ne duo sitis mali.
 Augustinus in Ps. 54.

upmanar så de Epheser/ som andra Christne där
 till / att the skola tillgifwa hwar androm then
 bråglighet / hwilken uti ett och annat måhl
 Funnat sig yppa/ emedan de af Gud genom Chri-
 stum en nådig tillgiffit århållit och på sin begiäran
 uti bofsärdighet / dageligen den samma af hans
 nåd hade att förwänta: Förläter then ene
 them andra såsom &c. Eph. IV. 32. confr.
 Coll. III. 13. Apostelen är begrepen att föreskrifwa
 de Epheser äthskillige dygder/ om hwilka de bor
 de sig besitta / på det / att de sin Tro och Chri-
 stendom uti själfwa wärcket bewisa måtte. Jac.
 II. 8. Men / som han därjämte hade sig beaktat/
 att hos dem war en sådan brist/ såsom hos de Co-
 rinthier (k) att de till äfwenlyrs trätte sine emel-
 lan / lefwande uti twist och oemighet / ja / att
 hos dem war den stora swagheten att de hämd-
 giruge och oförsonlige woro/ williandes inter-
 gifwa något effter uti det/ som de tyckte sig wa-
 ra för när skedt / uthan / att de tillsförene wunnet
 sitt nöije af den Hämd/ som en hwar på sin we-
 derdeloman åstundade: Så är han högst sorg-
 fällig där om / att han måtte intala dem till ett
 annat sinne / som bättre och med Christi sinne al-
 deles enligt woro/ samt till följe af sådant / eij
 allenast i gemen så råder: All Bitterhet och
 grymhet och rop och hädelse ware långt
 ifrå eder / samt med alla onsko; uthan ock i
 synnerhet til inbördes kärlek och försonlighet
 dem förmanar/ sälijandes: Men/warer inbör-
 des till hwar annann wänlige/ godhiärtige
 och

(k) I. Cor. VL 7.

och förlåter then ene them andra / såsom Gud genom Christum hafwer förlåtet eder.

Effter som de Christne inbördes fins emellan äro förenade uti Jesu Christo / så mycket mera / som de äro lemman och ledamöter uti honom / och de stå alla under honom såsom sitt hufvud. Confr. Eph. 1. 22. 23. Så hålles billigt så före / att ingen ting är tillbörligare / än det / att den ena lemman håller den andra något till godo och snart igen med honom förlitas / i fall något missförstånd dem emellan är upkommit / emellan lätteligen kan hända / at then ena bryter then andra emot / och ymsom så then ena / som then andra / efftergiftt och förlåtelse behöfwer. ibid. Cap. IV. 2. 3. 15. 16. Derföre så tilltales en hwar Christen / dock i synnerhet den / som förmenar sig vara förolämpad och förtörnad / då det säjes: Förlåter then ene them andra. Men / att den med ett fast och oneteligt stiahl där till förpliktas och bewetas måtte / så heter det vidare: Såsom Gud genom Christum hafwer förlåtet eder. Will fördensfull Apostelen så mycket hafwa betygat: Betäncker mina käreste Epheser, huru Gud endast och allenast för sin Sons Jesu Christi förstyllan skull / uthan all edor förtiänt och wärdighet / hafwer förlåtet eder alla edra synder / och intet tillräknat eder all then ogudachtighet / hwilcken i tillförene bedrifwit ; ja så försonat eder med sig själfwom / att han icke en gång edert förra hedniska wäsende

sende eder förbrätt hafwer så / att han sig öfwer
 eder hämnna welat ; och fördensskull låter en
 sådan **Uädz = Rikedom** / genom hwilken i haf-
 wen sådt syndernes förlåtelse Eph. I. 7 / wa-
 ra eder en upmuntring och ett kräftigt sliähl
 där till / att then ena förlåter them andra des
 fel och brister / hwilka ringa äro emot then stora
 öfwerträdelse / med hwilken i Gud till wrede
 retat och förtörnat hafwa. Men / hwad Apo-
 stelen sålunda sagt till de Epheser / det säijer
 äfwen jag Jesu Christi och hans ordz tjänare
 till eder alla / som mina åhörare äro. Dock /
 går förmaningen dem i synnerhet an / som sins
 emellan äro oense och / Gudi klagat ! så förgiätne
 af den Christeliga och Broderliga kärleken
 (hwilken särdeles borde vara öf emellan / som
 alla tjäna en Gud och en Öfwerhet / samt än uti
 ett allmänt ålände försatte äro) att de intet gitta
 gifwa hwar androm en wänlig upsyn / intet hålsa
 hwar annan / och intet kunna intalas där till / att
 de skola lämna sin wränghet och den bittra
 galla / med hwilken de äro upfylte. Act. VIII. 23.
 Ja / intet wilia antingen tillbiuda / eller emot taga
 någon förlitning / med mindre de så hämnas
 och Wederdelomannen sig deras behag uti
 alt undergifwer ; ehuru det af föija wärde är /
 öfwer hwilket de förtörnade äro. Och / om det
 än så mycket woro / så är det dock intet emot all
 den synd / som Gud redan har förlåtet och
 än will förlåta / om man sticker sig effter hans
 willia och lefwer effter den ordning / som han
 i sitt

i sitt ord föreskrifvit hafwer. Derföre/ effter så
 är / så är det ock eder sagt: Förlåter then ena
 them andra / såsom Gud genom Christum
 hafwer förlåtet eder. Men / att i än mehra
 här till förplichtas och beweckas måtte / så lå-
 ter oss med achtsamhet / wördnad och andacht
 närmare skrida till upläsne Söndagsens H.
 Evangelium och den liknelsen / hwilken JESUS
 oss där förehållit / samt uti den samma såsom ett
 ändamåhl sig föresatt hafwer / att de Christne
 till efftergiffit och Broderlig försönlighet up-
 manas måtte. Till den ändan är ock jag sin-
 nad af samma liknelse uti HERRANS fruchtan
 och gudelig enfaldighet föreställa

Propositio.

The Christnas Plicht och Skyldighet till in-
 bördes Förlåtelse / eller broderlig
 försönlighet /

Hwilken yppar sig / när som betänckes

- I. Att Gud af nåde förlåter dem alla deras
 synder.
- II. Att de till följe där af / sins nästas brått
 och fel förlata skola.

Tractatio.

Pars prior.

Wid wår föresatte Betrachtelse om de
 Christnas Plicht och skyldighet till inbör-
 des Förlåtelse / eller broderlig försönlighet /
 så åligger oss / som sades / att betänckia / 1. att
 Gud

Gud af nåde förlåter dem alla deras synder / ty / sådant gifwer Iesus wid handen uti den första delen af liknelsen / då han säger: Förden skull är himmelriket liknat wid en Konung / som wille ic. Herren Iesus har tillförene uti den föregående 17. versen samt de twänne där på följande förmanat till broderlig förlåtelse och försonlighet och uti orden sig således utrat: Om tin Broder bryter dig emot så gäck och straffa honom: (ἐλεγετε αὐτόν. öfvertuga honom hans ofog) emellan dig och honom allena; hörer han dig / så hafwer tu förwärfwat tin Broder. Men hörer han dig icke / så tag ännu med dig en eller två / på det / att all sak skall bestå wid twäggia eller tre gggia witnesmän. Hörer han them icke / så säg thet församlingene / hörer han ock icke församlingene / så hålt honom såsom en hedning och Publican. Af detta blifwer en Petrus förantlätan / att förfråga sig hos sin Mästare Iesu / huru offta han till försonlighet borde wåra förpliktad / och säger: huru offta skall min Broder synda emot mig och jag skall förlåta honom thet? är sin resor nog? Sannerligen / en Petrus war uti detta måhlet kallsinmig nog och intet lik wid de purrige och långwåråckte desse tidens Menniskior / hwilka snart stikna och till wrede upståndas / men sent stilla sin wrede och kunna knapt bringas där till / att de en gång fins nästas Brått förlåta och ohämnat lemna skola. Men Iesus wiser / att han ändå in-

tet

tet war nog försonlig och fördenstull swarar:
 Jag säger dig / icke sin resor / uthan stuttio
 sinom sin resor / det är / så offra han dig emot
 bryter / samt tillgiffte och forlåtelse begiärer.
 Zy / som den är skyldig att försona och begiära
 föråtelse / hwilken andra förfordelat och föroläm-
 pat hafwer ; altså är han ock plichtig att förlå-
 ta och sin Benågenhet här till bewisa / hwilken
 är förtörnad och orätt lidit hafwer / såsom jämte
 Gud; Ord åfwen det sunna förnuftet sådant
 wid handen gifwer. (1) Att ock detta är Jesu
 mening / förklarar han alldrabäst själf / Då han
 lika / som föreslår sinom lärjungom ett sådant
 medell / genom hwilken wreden på både sidor
 kan förtagas och fördenstull sig så uthlåter: Om
 tin Broder bryter dig emot / så straffa ho-
 nom (*ἐπιτιμῆσον αὐτόν*), banna honom och
 nåps honom med orden / men slå intet / som de
 stridige parter ibland oss hota / armar och ben us-
 thaf honom) och / om han bättrar sig / så för-
 låt honom thet. Och om han sin resor om
 dagen bryter dig emot och han sin resor
 om dagen wänder sig om igen till dig /
 säjandes : Mig ångrar thet / så förlåt honom /
 af Luc. XVII. v. 3. 4. Men / att en Petrus så
 wäll som de andre lärjungarna / samt med dem
 alla Christine till sådant desto mehr bewetas och
 förplichtas måtte / lägger Han i wårt Evangelio
 den föreläsnen liknelsen där till / och igenom den
 samma wisar / att de måste sådant göra / så
 framt

B

(1) vid. Puffendorffum de officio Hominis & civis Lib. I.
 c. VI. §. 13.

framt de af Gud någon Våd och sina synders förlåtelse wille förwånta. Till den åndan så sammanfogar han liknelsen med det föregående / som nu anfört är och säger: Sördensfull är himmelriket liknat ic.

Att länge uppehålla oss wid sålwa liknelsen till att förklara des orde-förstånd pröfwer jag så mycket mindre nödigt / som hon mehra tydelig är och en hwar lätteligen des sammanhang finna kan. Ty / himmelriket betecknar så här / som uti många andra Evangeliske liknelser nådenes rike / eller ock den stridande församlingen / uti hwilken hwarje handa nåde-gåf wor uthdelade warda. Men / att Gud måtte wisa / hwad rätt han hafwer till att fordra råkenkap för deras nyttjande / så förliknar Han sig wid en Konung / så mycket billigare / som Han oftare uti skrifften med ett sådant namn uthmärkes / och en större macht hafwer / ja / förer ett wåldigt Regemente i werldene / samt öfwer himmel och jord såsom en alsmåchtig Herre / styrer och råder. (m) Och / som intet owant är för öfwerhes personer att fordra råkenkap utaf sine betiänte / huru en hwar af dem har förwaltat sitt ämbete / (n) så gör ock denna himmelska Konungen och det med ett noga inseende på räkningen / som ordet *συνδίδου* hafwer att innebära. När han ock så gör / kommer en fram / som war skyldig tiotusend pund / hwilket san-

(m) Confr. I Tim. VI, 15, 16. Pf. XCvll, 3. Pf. XCV, 3.

Pf. Clll, 19. Jer. XLVI, 18.

(n) vid, Dan. VI, 1. 2.

nerligen war en stor summa och åthskilligt af de
 Lårda utbråknas i anseende till den åthskillige
 Talent / som ibland Judarna war brukelig / om
 hwilka wij likwäll nu intet willia wara bekym-
 rade / att intet tiden för det / som nödigare är /
 och förlöpa måtte. Nog sagt. Denna war en
 större summa / än som en sådan Tjänare kunde
 betala / så mycket mindre / som hon till flere Mil-
 lioner sig bestiger. Derföre / efter så war / så
 far Jesus fort att föreställa under den plågsed /
 som hos Judarna war / att denna Tjänaren en
 hård Dom och ett swårt straff förtiånt hade /
 hwilcket Konungen med fog och rått kunde låta
 honom öfwergå / nembl. att han skulle säljas
 med hustru och barn och alt thet han ätte /
 på det / att någon betalning där igenom är-
 hållas måtte. Men / att Tjänaren måtte alt
 sådant ungå / så ariper han till det medlet / att
 han beder om Förskoning / säjande : Herre
 haf tålmod med mig / jag will alt betala
 rig. Han gör såsom de plåga göra / hwilka
 af ångest och försträckelse så intagne äro / att de
 själfwa intet weta / hwad de tala och uti mun-
 nen föra. Sy / han lofwer betalning / än-
 skönt han aldrig någonsin sin lofwan fullgöra
 kunde. Eller och / efter han war en skalack-
 tig tjänare / som war upshild med onsko och
 arabet / så lofwer han godt uth / ån skönt han
 wäll wiste sin oförmögenhet och intet en gång
 hade det i sinnet / att han något af skulden wille
 betala ; uthan säjjer detta allenast till den an-
 dan

Dan / att han denne gången slippa och löf gifwas
 måtte. Men / det må wara här med huru det
 kan / så hörer dock den warkunsame Herren
 honom därföre / att han gaf sådana goda ord
 och sig sålunda in för honom ödmjukade / ty det
 heter : Då warkunnade sig Herren öfwer
 honom och gaf honom till allt ihet han war
 skyldig; Det är : Herren gaf effter hela sin/
 ånsfrönt rättmätiga fordran / så att han icke det
 ringesta honom tillräknade / uthan ställte sig så
 emot honom / lika som han allt betalat och en
 riktig räkning för sig sluitit hade.

Usus ex prima parte.

Men / wij leman detta och märckia något
 närmare uppå det / hwilket Jesus egenteligen
 under sådant welat gifwa öf wid handen / nembf.
 att Gud är den / som af idel nåde och warkun-
 samhet öfwer wår jämmer och ålendhet / för-
 låter öf alla våra synder så många och så sto-
 ra / som de någon sin wara kunna / Pl. XXV, 18.
 när wij / med ödmjuka och botsfärdiga hjärtan
 sådant af Honom sökia och begiära / så att wij
 med högsta rätt kunna låna desse orden af
 Honom själf och säija såsom Han hafwer lärde
 Mosen att bedia : *Herre / Herre Gud / barm-
 hertig och nådelig och långmodig och af
 stor nåde och trofast. Tu / som bewarar
 nåde till tusende leder och förlåter misgiär-
 ningar / öfwerträdelse och synder / af 2 Mose*
 bost

bof; XXXIV. 6. 7. eller ock med Micha Propheten
 uthbrista: So är en sådan Gud/ som tu äst:
 Then ther synder förläter och tillgiffwer
 tinom igen lesda arfwedel thetas misshän-
 dell/ then icke behåller sin wrede erwinne-
 liga/ ty han är barmhärtig: han skall än-
 nu förbarma sig öfwer oss / så wåra mis-
 gärningar neder och kasta alla wåra syndet
 uti hassens diup / af Micha VII. 18. 19. (o)

En hwar af oss är den stora och lesiwande Sw-
 dens Tjänare: hwar till han ock så igenom
 Skapelsens / som återlöfningens och helgel-
 sens wältgärning i högsta mätto är förplich-
 tad. Med en sådan Tjänare håller Herren
 räkenskap endeles effter tiden och på den ytter-
 sta dagen / då wij skola alle uppenbarade
 warda för Jesu Christi Domstohl/ på det
 hwar och en skall få effter det som han
 handlat hafwer medan han lefde / ehwad
 thet är godt eller ondt / af 2. Cor. V. 10. Då
 Herren en allena skall framhafwa för Domen
 alla gärningar the the fördolde äro / ehwad
 the äro / goda eller onda / Pred. XII. 14. uthan
 ock döma Menniskiors tanckar och lönlighet/
 som ses af Ef. LXVI. 18. och Rom. II. 16. ja / så
 någa tillgå / att för hwart och ett såfångt
 ord / som Menniskiorna talat / skola the
 göra räkenskap / effter Christi uthsago Matth.
 XII. 36. endeles ock uti lifstiden medan tjänaren
 ännu lefwer uti nådenes rike och tillgiffit på sin
 skuld

B 3

(o). Vid. Collegium bibl. B. D. Höpfneri pag. m. 62.

skuld kan ärhålla / på hwilken räkenskap JE-
sus egenteligen uti liknelsen fyfstat hafwer.

Till denna räkenskapen kallas en sådan
Guds tjänare dels genom Lagen / som föreställer
oß Guds willia och är det rättensnöret / effter
hwilket hvars och ens lefwerne bör rättas ; dels
genom Evangelium / som förhåller oß de nåde-
wällgjärningar som uti Jesu Christo oß be-
wiste äro ; dels genom des eget Samwete / som
antingen af Lagens Dunder upwätnar / eller
ur Sanaelli Ljuslighet efftersinnar och då
sin öfwerträdeise misår och betänner ; dels
genom ett särskilt Korß som enom pålågges till
ett bewiß att man intet är oskyldig / Jer. XXX.
ii. dels ock genom allmänna plågor / att de så
mycket mehra måtte röra hiärtat och en rätt-
skaffens bättring uti detsamma upwäckia. (p)
Men / wid en sådan räkenskap öfwertryges en
hwar af oß / att han är skyldig tiotusend
pund / det är / han är skyldig till mehr än män-
ga öfwerträdelser och synder / hwilka han
bedrifwit / medelst hwilka han ock Guds Bod
och Befallningar öfwerträdt / och emot brutet
hafwer. Ty / intet Budord är / emot hwilket
man icke hafwer syndat / om icke emot hwart och
ett

(p) Crux à DEO immissa ad DEUM homines addu-
cet, ubi in creaturis nil esse presidii elucet. Aromata
ubi teruntur, optime redolent, thus quando flagrat, fra-
grat maxime. Sic Christianorum fides pressa instar pal-
mæ se erigit & contra pondera nititur. B. D. Tarnovius
in Thren. p. m. 69. conf. Bl. XIX. 22. c. XXVI. r6. Ps.
XCII. 13.

Handwritten note: *Handwritten note: ...*

ett med en grof uthwärtens giärning/ dock med
 orden/ eller uti tanckar och onda begiärelser/
 så mycket mehra/ som det finnes uti of syndiga
 Menniskior eij allenast såfängeliga tanckar/
 uthan ock sådana/ som onda äro/ och till mycken
 synd/ som of besmittar/ reta och förföra. Ps.
 XCIV. 11. Matth. XV. 19. Ja/ om än så woro/
 att någon funno sig i sitt samwet befriad/ att
 han intet emot ett eller annat Budord syndat
 hade/ så blifwer det ändå där wid/ som Jacob
 Apostelen säjer: Om någon håller hela la-
 gen och syndar på ett/ han är saker till alt/
 Jac. 11. 10. Herren Jesus har ock uti liknäl-
 sen welat anföra en så stor summa/ på dett/ att
 han hwars och ens syndars så myckenhet/ som
 storlek/ mångfallighet och århskillighet
 åfwen beteckna måtte.

Men/ uthom det/ att hos of är en sådan stor
 synda=skuld/ så är ock en sådan stor synda-
 ålendighet och andelig fattigdom/ att wij in-
 tet hafwe af of själfwa/ hwar med wij skulden
 kunna betala/ ty heter det ock: Om tu Herre
 wilt tillräkna synderna/ Herre/ ho kan
 blifwa beståndandes? Ps. CXXX. 3. det he-
 ter: Thet är ingen århskilnadt/ allesam-
 man äro the syndare och hafwa intet be-
 römna sig af för Gudi och warda rättfär-
 dige uthan förskyllan af Hans nåd/ genom
 then förlossning/ som i Christo Jesu skedd
 är/ Rom. 11. 23. 24. Ja/ här måst ock den/
 B 4 som

som hafwer sitt Samwetes witnes börd / att han är en Herrens tjänare och gärna gör Hans willia / låna orden af David och i ödmjukhet bedia / att skulden intet måtte ansedd blifwa / säijandes: Gack icke till doms med tin tjänare / ty för dig är ingen lefwande rättfärdig / Pl. CXLIII. 2. Till följe af sådant / så kan man sfiäbligen sluta / att Gud har rätt till att sälja oss med alt thet wij hafwa / det är / eij allena lemna och öfvergiftwa oss uti timmeliga plågor / på det sannes / hwad Propheten säijer: Sij / J ären för edra synder skull sålde / af El. L. 1. uthan ock öfwerantwarda oss till en ewig förtappelse och fördömmelse uti hälfwetet / till des att alt blifwer betalt / som wij skyldige äro / Dät är / till alla ewighet. Ty / effter en sådan skuld intet kan betalas / så måste ock the fördömdes qwal wara ewigt / som aldrig någonsin någon ända tager / så att deras matk icke dör och theras eld icke uthslocknar / af El. LXVI. 24. De kunna eij heller med all sin pina något uthrätta / eller med den samma någon skuld betala; ty / om så woro / så kunde ock gifwas hopp att de en gång slippa / och där ifrå förlofas skulle / hwilket dock fåfångt är / emedan de äro då gångne till ena ewiga pino och till en ewig försmädelse och blygd / hwarest roten af deras plågo skall upstiga af ewighet till ewighet / hwilket alt skriften på åtbekillige ställen gifwer tillkiänna / (q) och således krafftigt omkull

(q) Matth. XXV. 46. Dan. XII. 2. Apoc. XIV. II. cap. XIX. 3. cap. XX. 10.

omkull fastar hwad som antingen de Påfiste
om Skiärsfelden/ eller ock de Origenianer/ de
så kallade barmhårtige Lärare/ de Wederböda
pare och de sedermera upkomne det ewiga Ew-
angelii förkunnare om de fördömdas för-
löfning updichtat och i werlden uthspridt haf-
wa. (r)

Doct/ ehuru Gud har rätt att så handla
med oss; så gör Han det likwäll intet/ om wij
annars/ medan wij ännu lefwa i nådenes tid
och Gud; nåd oss så tillbindes/ som wedersares/
tillbörligen sticka oss och sölia den samma. Ty/
synden må vara så stor/ som hon kan/ så är dock
eij allena Jesu rättfärdighet/ uthan ock Gud;
Barmhårtighet ännu mycket större/ så att det
oss till tröst och fågnad hugneligen är upsatt:
Ther synden öfwerflöder/ ther öfwerflö-
der nåden mycket mehr/ Rom. V. 20. Och det
står fast hwad den H. Joannes säijer: Om wij
bekiänna våra synder/ Han är rättwis och
trofast/ att Han förläter oss våra synder
och renar oss af alla orättfärdighet; ja/ Jesu
Christi Hans Sons blod renar oss af al-
la synder/ af 1. Jo. 1. 7. 9. confr. Prov. XXVIII.
v. 13. Dersföre / om wij med den gällbundne
Tjänaren falla neder för vår Gud och uti en
hiärtans ödmuikhet liggia för honom med våra
böner / icke på vår rättfärdighet/ uthan på

B 5

Hans

(r) vid. B. Scherzeri Syll. Theol. L. de æterna damna-
tione & inferno s. X. & XII. it. D. Ittigii Exerci-
tatio Theol. V. de Evangelio mortuis annuncia-
to, pag. m. 265. seqq.

Hans stora barmhärthighet; Dan. IX. 18. Neh. XIII. 22. wij bedia Honom hafwa tålmod med oss och skona oss effter sin stora barmhärthighet; wij lofwa/ att alt willia betala/ intet med wårt eget och det/ som wij äga af oss själfwa/ uthan/ med Jesu blod och Hans dyra förtjänst/ hwilken är det λύτρον, eller den lösepenning/ som Han för oss arlagt hafwer; Så måge wij vara försäkrade där om/ att Gud stryker kors öfwer räkningen och wisar/ att hos Honom är en sådan godhet/ tålsamhet och långmodighet rikedom/ Rom. II. 4. som intet nog wördas och berömmas kan. Icke desto mindre kan en hwar förwisa sig själf om den samma och betyga: Jag wet/ Herre/ att Tu äst en nådelig Gud/ barmhärthig/ långmodig och af stor mildhet och låter dig snart ångra thet onda/ Jon. IV. 2. Att anföra många bewis till en sådan Gud; barmhärthighet/ tålsamhet och långmodighet emot oss syndare/ som giöra honom så mycken orätt och på så mångahanda sätt honom förtörna/ wro nästan för widlyffigt/ emedan mycket ännu återstår/ som uti denna Predikan bör betrachtas. Kortel: sagt/ såsom ett begrepp af det/ som en högt uplyst och gudelig Man (s) fordom mycket härligen uthfördt hafwer. Det är ju det största prof/ som Gud af sådant gifwa kan/ att han intet straxt störter en syndare neder till helfwetet/

(s) Sahl. D. Joach. Lütkehan uti sin gyllene Bok/ som kallas Försmaken af Gud; Godhet/ uti den andra behlen och det 22. cap.

vetet / då han sig emot honom förbryter / uthan
 hafwer tålmod med honom / går effter honom
 och med all flit söker / att han honom ifrå hans
 wågars willo till sig igen draga måtte. Till
 den ändan så kallar han honom med lifliga ord
 till bättring och warnar honom för det ewiga
 fördärfwet: Han förunnar honom tid och till-
 fälle till att besinna och omvända sig / på hwil-
 ken omvändelse han offta länge nog wäntar
 och uppskiuter emedertid det ena straffet effter
 thet andra / som syndaren åfwen med ett sådant
 drögzmåhl förtjänar. När ock syndaren ge-
 nom hans nåd blifwer omvänd / så är han än-
 då intet så ren och obefläckad / att han ju haf-
 wer swaghetsfel och brister / sinnandes att ock
 thet onda lodar wid honom / (*) då han det / som
 godt är / will göra och i wärket ställa. Men /
 sådana swagheter tähl eij allena den goda och
 långmodiga Guden / uthan ock för Christi skull /
 dem intet tillräknar; Han handlar uti all ting
 med en fattig syndare / som en fader med sitt
 kära Barn / så att / om han faller / så hjälper
 han honom straxt up igen / och ifrå många andra
 och swårare fall nådeligen bevarar; för syndar
 han sig / så förskiuter han intet dersöre honom
 straxt aldeles / uthan bemödar sig där om / att
 han igen till rätta komma och vidare af hans
 nåd och kärlek sig fågna måtte. Till följe af
 alt sådant / så måge wij wäll allesamman / som
 äro sådana usle syndare / betiåna oss af Davidz
 uthsage

(*) Rom, VII, 21,

uthsago och betyga: **T**hemme Guden är wår
 Gud altid och ewinnerliga / Zan föret of
 såsom ungdomen / af Pl. XLVIII. 15. Ja det
 betiänna wij; det trösta wij uppå / där uthaf
 fågna wij of / att Gud uti sin församling dage-
 ligen forlåter of våra synder och förstiuter of
 intet / confr. Joh. VI. 37. så offta / som wij sökia
 honom och omwända of till honom / så att det
 trösteligen säjtes: När honom är mycken förlå-
 telse / Ef. LV. 7. och det heter: När **Z**erra-
 hon / är nåd och mycken förlofning när **Zo-**
 nom / af Pl. CXXX. 7. Wij glädia of där af /
 att Gud gifwer of till / ei allena skulden /
 uthan ock straffet / afplanandes och borttagan-
 des synden så / att den intet mehra kommes i
 hog och på den samma intet mehra tänck wår-
 der / (c) så framt wij seder mehra uti en san böt-
 färdighet lesiwa och en sådan nåd / som of till-
 biudes och bewisas / intet försomma / eller för-
 achta / eller ock till säkerhet i synden obetänck
 misbruka. Och således hafwe wij rätteligen
 besinnat / huru våra skulder och stora syn-
 der af nåde blifwa öfwerfjedde och of förlät-
 ne; återstår förden skull / att wij ock wända of
 till den senare delen af wår betrachtelse och
 tillse / huru de Christne till följe af en sådan
 förlåtelse äro förplichtade där till / att de sins
 nåstas brätt och felachtigheter förlåta
 skola.

Poste-

(c) Ef. XLIII. 25. Jer. XXXI. 34. Ezech. XVIII.
 21. 22.

Posterior Pars.

Gå wij till själfrva liknelsen igen / så finna
 wij den / äfwen i affeende till detta senare sty-
 cket wara af den bestaffenhet / att hon ingen
 swärighet med sig hafwer. Zy / hon förmlar
 tydeligen om den wanart / som den skalkachti-
 ga tjänaren hade / i det / att han / som gief
 uth / förmodeligen glad där öfwer / att honom
 en så stor skuld blef efftergifwen / kom en sådan
 wällgärning intet ihog / eller ock besinnade /
 att han på samma sätt hade bordt ställa sig emot
 sin Medtjänare / hwilken war hans skuldenär /
 såsom Herren sig emot honom betedt hade / så
 mycket mehra / som skulden war mycket ringare
 neml. effter någras af de Lärda / uthräkning al-
 lenast tretton halfwa Rdhlt. hwilka mycket
 lättare / än som femton Millioner kunde beta-
 las / om han allenast någon tid där till bekom-
 mit hade / hwar om han med Enäfall och uti
 djup ödmuithet anhölt / säijande : *Saf tåla-*
mod med mig / jag will alt betala tig. Men /
effter den skalkachtige tjänaren intet wille
höra denna sin Medtjänare / uthan handera-
de honom obarmhärtigt / förde wäld på honom
och wiste på honom en ochristelig hämdgirig-
het / så blef Herranom sådant tungjördt af an-
dra hans tjänare / som detta sägo och med stort
miströije uptogo. öfwer en sådan okiärlig-
het kan ock Herren intet annat än wredgas
och fördensfull / när han tillförene förhällit ho-
 nom

nom hans ofog/ samt påmint honom sin plicht/ att han så / eller på sådant sätt hade bordt förbarma sig öfwer sin Medtjänare/ såsom han Barmhårtighet åthniutit hade / det är / så förlåta honom hans skuld/ såsom han själf förlåtelse bekommit hade : Så låter han omsider domen och straffet gå öfwer honom / ty Dextert. säger : Hans Herre wardt vred och antwardade honom bödlarna i händer/ till des det war alt betalat/ som han honom skyldig war / hwilket berättas effter det / som i timmelig måtto plågar tillgå / men det gifwes likwäll där under tillkiänna/ hwad ändamåhles är af Jesu liknelse/ neml. att där med betygat det Gud in sin wrede och grymhet skall hårdesligen straffa dem / som intet med wördnad åtkiänna Hans wällgiärningar emot sig / (u) uthan dem misbruka / ja / intet låta Guds barmhårtighet och långmodighet beweka sig där till/ att de ock wisa Godhet och Barmhårtighet emot sin broder / Zach. VII, 9. samt till efftergiffit och försonlighet äro benägne / ty / det heter : Dom uthan Barmhårtighet skall honom öfwergå / som ingen Barmhårtighet giordt hafwer / Jac. II, 13. Sådant är det / på hwilket Jesus åfwen pelar wid slutet af vår liknelse / då han säger : Så skall min himmelske Fader göra eder om icke förlåten af hiärtat hwar och en sinom Broder thet the bryta.

Ufus.

(u) Confr. Luc. XII, v. 48.

Ufus ex secunda Parte.

Men / efter denna Evangeliske liknelsen förnämligast går uth där på / att de Christns i anledning och till följe af Guds förlåtelse/ära förpliehtade att förlåta hiärteligen/ hwar och en sinom nästa och Christendoms Broder thet/ som han honom emot brutet hafwer; så är det högst nödigt och nyttigt / särdeles wid desse tårerlöse tider / att wij något närmare om sådant underrättade warda. Så åligger oss fördenksfull att märkia och läggia uppå hiärtat / att till en sådan förlåtelse och broderlig försönlighet förpliehtar oss först och främst Guds tydeliga och alswarliga besallning / såsom då dhett säijes: Tu skalt icke hata tin Broder i tino hiärta. Tu skall icke hämnas och icke behålla någon orwillia emot tins soletz barn. Tu skalt älska tin nästa såsom tig själfwan / ty jag är Herren / af 3. Mose Bok; XIX. 17. 18. Till sådant siffter Jesus vår Lärare / då han så lärer: Om tu offerar tina gåfwo på Altaret och kommer så ihog / att tin Broder hafwer något emot tig / så lägg thee tina gåfwo ned för altaret / och gack först bort och förlik tig med tin Broder och kom sedan och offera tina gåfwo. Tu skalt vara tin Träte-Broder benägen till wänskap snart / medan tu ännu äst med honom på wägen / att tin Träte-Broder antwardar tig icke Dommarenom och Dommaren
ant.

antwardar dig Tiänarenom och tu lastas
 så i hächtelse: Sammerliga säjer jag dig:
 Tu warder thet icke uthkommande / till
 thes tu hafwer betalt then yttersta skärf-
 wen; Matth. V. v. 23-26. Och än yttermehra:
 älsker edra owänner / wällsigner them / som
 eder banna / görer wäll emot them / som
 eder hata / beder för them / som göra
 eder skada och förfölja eder / på thet i sko-
 len wara eders Faders barn / som är i him-
 meln; ty / Han låter sin sol upgå öfwer
 önda och goda och låter rågna öfwer rätt-
 färdiga och orättfärdiga / förty / om i äls-
 sken them som eder älska / hwad så i för-
 lön? göra ock icke the Publicaner thet sam-
 ma? Om i hafwen eder wänliga emot edra
 Bröder allenast / hwad besynnerliga gö-
 ren i? göra icke ock så the Publicaner?
 Wader fördenskull fullkomlige / såsom eder
 Himmelste Fader fullkomlig är; af samma
 capitlet v. 44-48. Uti ett sådant affeende lyder
 jämwal Apostelens förmaning / då han sig så
 yttrar: Om möjeligit är / så mycket som till
 eder står / så hafwer frid med alla Mennis-
 skior. Sammens eder icke själfwe / kiäre
 wänner / uthan låter Gudz wrede hafwa
 rum / ty det är skrifwit: Min är häanden
 jag skall wedergiällat säjer Herren; Om
 tin owän hungerar så gif honom mat / tör-
 star han så gif honom dricka. När tu thet
 gör så församlar tu glödande kohl på hans
 huf-

hufwud. Låt mig icke öfvervunnen war-
 da af thet onda / uthan öfverwin thet on-
 da med thet goda / Rom. XII. v. 18-21. Deutr.
 XXXII. 35. Prov. XXV. 21. (x) såsom ock:
 Warer långmodige wid hwar man. See
 till / att ingen wedergjäller ondt för ondt;
 uthan altid farer effter thet goda inbör-
 des och med hwar man / af 1. Theff. V. 14-15.
 Detta will äfwen den H. Petrus hafwa uthaf
 de Christne / ty betogar han: Warer alle
 wid ett sinne / medlidande / broderlig kär-
 lek hafwande till hwar annan / barmhär-
 tige / wänlige; icke wedergjällandes ondt
 för ondt / icke bannor för bannor / uthan
 heller twärt emot wällsigner / wetandes /
 att i åren thet till kallade / att i skolen år-
 wa wällsignelse. 1. Pet. III. 8-9. med mehra så-
 dant / som annorstådes i Guds ord anteknes. (y)
 Ja / detta fordrar äfwen kärleken / som bör
 öfverflöda (z) inbördes hos de Christne så my-
 cket mehra / som han dem oftare / så af Christo
 själf / som hans Apostlar / i synnerhet den älske-
 lige Lärjungen / jag meenar Johannem / (a) an-

C

be

- (x) DEUS est iustus causarum iudex & animarum vin-
 dex, noster procurator & liberator, advocatus & re-
 demtor paratus. B. Tarnovius in Thren. pag. m. 199.
- (y) Perfer aliquem fratris fetorem tantum, qui spiri-
 tuali unguento es inunctus, non ipsius vitium viperæ
 venenum est, ut ictus mox doloribus corripiaris. Gre-
 gor. Nazianz. Serm. VII. de Compon. diffidiis.
- (z) Confr. 1 Theff. III. 12. 2. Theff. I. 3. Joh. XIII. 34.
 35. Cap. XV. 12. 17.
- (a) Epistolæ D. Joh. passim.

befalles såsom ett kånnereteckn / af hwilken de als
 drabäst igen kånnes ; hwilken kärlek gör sin
 nästa intet ondt / Rom. XIII. 10. så mycket
 mindre / som han är tålig och mild / ja / han för-
 törnes icke / uthan fast mehra fördrager och
 lider all ting / som orden lyda i Cor. XIII. 5. 7.
 Sådant har en Påswiss Lärare b) wäll efftersin-
 nat / ty säger han efftertänkeligen: Kärleken
 gör det / att man ens ankors åfwen stora
 brått intet så noga anser / så att man dem
 förhöger eller hämnar / uthan heller förrin-
 gar / forgåter / uthur sit minne planar och
 tilgiffwer. Huru man ock skall tåla med andra
 deras swagheter och intet strart med hämd be-
 möta det / som kan wara enom emot / lærer själf-
 wa billigheten / hwilken lätteligen finnes / när
 wij själfwa wår egen swaghet skänksoda / samt
 betänckia / att mycket hos oss är och åfwen kan
 göras af oss emot andra / hwilket de tåla och li-
 da måste / såsom wij det gärna åstunda och öns-
 ka. (c) På sådant tyckes Apostelen hafwa pe-
 kat / då han säger: Inbördes drager hwars
 annars börda och så fullkommen i Christi
 lag. Gal. VI. 2. Ja / när felachtigheterna på
 både sidor ej allena tålas / uthan ock inbördes
 bekånnes / så drages snart öfwerens till förlit-
 ning / och följer snart en inbördes förlåtelse
 och

(b) Jansenius allegat. ab Höpfner. Disp. Theol. XIII
 p. m. 431.

(c) Läs här wid af Thomæ Kempis Christi efftersölsjelse.
 och den första boken det 16 / och den andra boken
 det 3. cap.

och broderlig försonlighet / ty råder Aposte-
 len Jacob : Betiänner inbördes synderna
 then ena them andra. Jac. V. 16. Till en så-
 dan inbördes förlåtelse och broderlig förson-
 lighet förbinder of widare Gudz wärs Him-
 melste Faders Godhet och Långmodighet /
 hwilken uti den förra delen af wår Predikan /
 förestältes / och är det kräftigaste skiähl / som
 någonsin anföras kan. Ty / effier Gud wår
 Fader är så tålig och långmodig / att en rike-
 dom af sådant uti honom finnes; så böra ock
 wij såsom barn sölia att wara härutinnan Hans
 effterföljare / så att wij wåra till / ock står-
 tes afwen uti alt Tålmod och Långmodig-
 het. Col. 1. 11. så mycket mehra / som ingen dygd
 förer of närmare till likheten af Gudz natur /
 och såsom en härlig Andans Frucht anføres
 Gal. V. 22. 3. emedan then H. Ande den samma
 uti of wårkar. När ock Gudz Tålsamhet och
 Långmodighet emot of / rätteligen såsom sig
 bör / ärkiännes och wördas; så kunna wij intet
 annat / än som bewisa of såsom Gudz tjänare
 jämwäll uti Långmodighet och Mildhet / 2.
 Gor. VI. 4. Ty / uthaf Gudz Långmodighet
 följer ett Hiärtans Tålmod med wår nä-
 sta / så att (om thet elliest woro möjeli-
 git) det en rätt Christen bleswe hwar dag
 sin resor mordader och sin resor lefwande
 igen; Sij / så tillgåswo han doct sinom
 fiende ett sådant Tyranni och omensflig-
 het för Gudz stora och omäteliga Barm-
 het.

hårtighet skull / att jag mig af den gudeliga och högt uplyste D. Johann Arndts gudeliga och effertänckeliga ord betiäna måste. (d)

Intet mindre förplichtar oss Jesu Christi Sachtmodighet och det effterdöme / som Han dem Christnom uti detta lemnat hafwer och fördensfull dem själf sälunda tilltaiar: Lärer af mig / ty jag är mild och ödmjuk af härtaat. Math. XI. På detta grundas ock de Apostoliske förmaningar / hwilka så lyda: Zwar och en ware så till sinnes / såsom ock Christus Jesus war. Phil. II. 15. Ther till ären i kallade / effter Christus led för oss / låtande oss ett effterdömmelse / att i skolen effterfölja Hans fotspår. När Han blef bannad / bannades Han intet igen / och när Han led / hotades Han intet / uthan stälte Hånden till Honom / som rätt dömer. 1. Per. II. 21. 23. Och then ther säjer sig blifwa i Honom han skall ock wandra / såsom Han wandrade. 1. Joh. II. 6.

Till sådana skähl kunde läggias eij allenast de Heligas Exempel / hwilka oss uti Sachtmodighet härligen förelyst hafwa / uthan ock många af de förnufftigare Zedningar / men jag will intet här med tiden förspilla. (e) Ty / här till beweler oss ytermehra en särdeles och synnerlig nödwändighet / som wiser sig därutinnan /

(d) Uti den 1. Boken om en San Christendom Cap. XXI.

(e) Här om kan läsas af Johan Arndts Sanna Christendom, och des 1 Bock's 27. capitlet.

nan / att kärleken till Gud och vår nästa med
ett ouplöseligit band så sammanbundne äro /
att de intet kunna äthsskiljas / (f) ty / det heter:
Om någon säger: Jag älskar Gud och ha-
tar sin broder / han är en lögare. Ty / then
ther icke älskar sin broder / som han ser / hu-
ru kan han älska Gud / som han icke ser?
Och thetta bodet hafwe wij af honom / att
then ther älskar Gud / han skall ock älska sin
broder. 1 Joh. IV. 20. 21. Det kan ock i anled-
ning här af / intet göras ett annat slut än det /
som Arndt giordt hafwer / då han säger. Then
som sin nästa intet älskar / han är Gudz
fiende / ty Menniskiones fiende är ock Gudz
fiende / aldenstund Gud är en Menniskio-
älskare. Såsom ock vidare: En Menniskia
kan med sin kärlek intet tråda ifrå sin nä-
sta / med minder han ock icke med det sam-
ma tråder ifrå Gud. Ingen kan wredgas
på sin nästa / uthan han ock ther med wred-
gas på Gud. Ingen Menniskia kan för-
följa sin nästa / uthan han ock ther med
förföljer Gud / (g) emedan / som redan sagt är /
kärleken till Gud och vår nästa / äro med ett
sådant starkt Band samman fogade och det är

E 3

en

- (f) Cum charitate DEI simul intrat dilectio proximi:
Chrysoft. Ille veraciter charitatem habet, qui &
amicum diligit in DEO & inimicum propter DE-
UM, ubi nihil ipsorum, qui ope nostra indigent, re-
morabitur malitia & impietas. Gregor.
- (g) Arndt Sanna Christ. I. Boken cap. 24. 26. it.
cap. 25. & 29.

en ogidelig ting / att kärleken till Gud kan bo
 uti en onskfull Menniska / eller uti des hate-
 fulla och fiendeliga hiärta. Des uthan måste
 wij vara försonliga och förlåta androm deras
 brätt / så framt oss af Gud skall förlåtet warda /
 emedan Han intet förliker sig med oss och blifwer
 wån / så länge som wår nästa är med oss oför-
 likter och således wår owån. Wij måste nöd-
 wändigt utbrota all wrede och låta owänskap
 fara / så framt wij rätteligen Våde söka / och den
 hugneligen arhålla skola / hwilket eij allena Syn-
 rach med tydeliga och effertånefeliga ord gifwer
 wid handen Cap. XXVIII. 2. seqq; uthan ock Je-
 sus siälf på århskillige ställen stadfäst / om hwil-
 ket wij uti förberedelsen underwisse äro.

Till denna omtalte nödwändigheten fogas
 billigt betrachtandet af wårt tillstånd / att wij
 näre oss emellan äro förbundne där igenom / att
 wij äro Menniskior och af den första Menni-
 skian alle uthsprungne / hwilket gör / att wij
 såsom slächtingar förlitas skola och then ena ins-
 tet hata / eller skada then andra / ja / intet en
 gång hämnas then tillfogade oförrätten / på
 det / att wij intet såsom förrådara måtte slita
 sönder detta bandet / uthan fast mehra bestå
 oss där om / att en fullkomlig ofskyldighet is-
 bland oss wåra måtte. (h) Wij hafwe ju alla
 en allmännelig natur och ett allmänneligit
 namn /

(h) Legatur in hanc rem Laetantius Div. Instit. Lib.
 VI. cap. Io. p. m. 426. & Epit. cap. V. p. 668.

namn / att wij äro och kallas **Menniskior** /
 hwilkom alle Creatur tjäna uthan anseende till
 personen och uthan någon åtskillnad. Alle äro
 wij underkastade enahanda ända / nembl. Dö-
 den och fördensfull böra wij alla hålla i högsta
 måtto **Frid** och **Enighet** of emellan / samt of /
 om den någon gång brytes / snart igen uprätta
 och förnya; (i) så mycket mehra / som det är
 ett twägghanda naturligit **Bröder**skap of
 emellan / såsom först ett allmänneligit / i det /
 att wij alle äro **Guds Creatur** och hafwe af ho-
 nom wår warelse / såsom alla andra Hans
 skapade wärk / och sedan ett särskilt och be-
 synnerligit / medelst hwilket wij **Menniskior**
 ifrå de andre Creaturen skide warda /
 effter det wij äro skapade effter **Guds Beläte** /
 och hafwa uti of en gnista af **Guds natur** /
 hwilken i så måtto uti of lyser.

Här till kommer det / att wij **Christne** äro
 eij allenast **Medtjänare** / hwilka alla böra med
 en uprichtig tjänst / tjäna den stora och alswäl-
 diga himmelens och jordenes **Herre**; uthan of
 (hwilket ännu mehra är och mehra of till kär-
 lek och förtroende of emellan förbinder /) alla
Bröder uti Jesu Christo / (k) hwilka hafwa
 E 4 **Gud**

(i) Dese D. Arndts Sanna Christentdoms 4. Bok
 och des andra behls 24. och 25. cap.

(k) Nos Fratres uocamus ut unius DEI parentis
 omnes, ut confortes fidei, ut spei coheredes. Min.
 Fel. Oñ. cap. 31. p. m. 122. conf. Lactantium Div.
 Inst. Lib. V, cap. VI, p. m. 347. & Epit. cap. II, p. 661.
 seqq.

Gud / till vår Fader och den Christeliga För-
samlingen till vår Moder / af hwilket of-
många förmöhner och wällgiärningar till-
flyta / af hwilka wij allmänt blifwa delachtige och
fördensfull billigast borde wid något missför-
ständz yppanda tilltala hwar annan med Abra-
hams ord till Loth / säjande: Kiäre / låtom icke
wara tråta emellan of / ty wij ärom Brö-
der. 1 Mos. Boks XIII. 8. Att jag nu intet wid-
lyffigt må uthföra / hwad Lugnad och Glädie /
som älliest broderlig kärlek och försonlighet
med sig hafwer / ty / det blifwer där wid / som
David säjer : Sij / huru godt och lustigt är
det / att bröder bo endrächteliga tillsam-
man / ther lofwar Herren Wällsignelse och
Lif till ewig tid. Pf. CXXIII. 1, 3.

Men / skulle intet desse / eller flere andra skäbl /
som af De Lärde kunna anföras / (1) vara nog
fräfftige att beweka de Christne till inbördes
förlåtelse eller försonlighet ; så bör dem be-
sinna / att såsom alle andre motwillige och sto-
re synder upägga Gud till wrede / och förorsä-
ka Hans straff ; (m) alltså är och Händgirig-
heten den / hwilken äfwen uti wrede och grym-
het

(1) Plura argumenta qui desiderat, legere potest. D.
Pfeifferi Antimelancholicum Lib. I. cap. XI.

(m) Tarde quidem ad iram procedit DEUS, sed gra-
viter tandem punit corrigi nescios. Qui perpe-
trant facinora dira, hos DEUS persequitur in ma-
xima ira. Si quis eius verba spernit, hunc de ter-
ra perdit, & qui delectatur malis, deletur sub cœ-
lis & exturbatur ex cœlis. Tarnovius in Thren;
pag. 43. & 206.

het hemfökt warder / likmätigt Salomos uth-
 saag / som betygat: Ett bittert hiärta söker
 effter att göra skada / men en gruswelig
 ängel skall komma öfwer honom. OrdSpr.
 XVII. 11. Ty / när en oförsonlig och hämdgirug
 Menniska blifwer anklagad hos Gud / antin-
 gen af änglarna / hwilka effter någras mening /
 betecknas genom de Medtjänare / som uti wår
 Evangeliska liknelse nämnes; eller af Ordzens
 Tjänare / som en sådan synd så hemligen /
 som uppenbarligen straffa; eller ock af andre
 Christne / som en sådan hårdhet intet kunna
 lida / och öfwer den samma klaga: Så drager
 hon öfwer sig Gud; wrede / hwilken bringar Ho-
 nom där till / att han endeles intet mehra hörer
 hennes böner och förläter henne hennes synder /
 endeles ock (o) om hon står fast i sin obotfördig-
 het / förkastar de hålsamma omvändelses
 medlen och framhårder uti sin oförsonlighet /
 omsider drager sin hand ifrån henne / låtande
 henne dö uti sina synder / störtande henne således
 effter hennes förtjänst / till hålswetet och en ewig
 fördömmelse. Ty / på ett sådant både timmeligit
 och ewigt straff / soffter eij allena den wisa Ey-
 rach / då han säger: Then sig hämnar / öf-
 wer honom skall Herren hämnas igen / och
 skall också behålla honom hans synder. Cap.
 XXIX. 1. Uthan ock förnämligast Jesus siälf /
 då Han i slutet af wårt H. Evangelio så säger:
 Så skall ock min Himmelste Fader göra
 eder

E s

eder / om i icke förlåten af hiärtat hwar
och en sinom broder / thet the bryta. (n)

Doct ehuru desse orden sålunda egenteligen
pela uppå straffet; likwål så underwisa de oss där
jämte hwad som till den inbördes förlåtelsen
och broderliga försonligheten hörer / och no-
garé efftersinnas måste. Ty / frågar man /
Swilken den är / som skall förlåta? Så swares /
att hwar och en sådant göra måste / emedan här
ingen undantages / han må wara af hwad stånd
och willor / som han wara må / så mycket min-
dre / som en hwar Christen mehra åfwen här ige-
nom bör betyga med en Joseph / att han är un-
der Gudj. i Mose Boks c. 19. Frågar man /
Swilkom man skall förlåta? Så swares / att
man skall göra det sinom broder / det är / si-
nom jämn Christen och nästa / Swilken tillka
med honom är uti Jesu Christo uptagen för ett
Gudz barn och lika arfwedel med honom uti
Himmelriket hafwer att förwänta / att iag nu in-
tet de för omtalte naturliga banden nämna
mätte. Frågar man / hwad man skall förlåta?
Så swares: thet the bryta / och förden skull så
det ena / som det andra brättet / så den större /
som mindre förtörnelsen / särdeles / när den
bråkliga / såsom tillbörligit är / tillstår brättet /
samt tillgiffi och förlåtelse begiärer. Frågar
man och omsider / Zuru / eller på hwad sätt
man skall förlåta? Så swares / af hiärtat. Ty /
effter

(n) Här wid kan läsas af D. Arnds Sanna Chris-
stendom den i Bokens 25. cap.

effter de Christne böra så förbarma sig öfwer
 sin Medtjänare såsom Gud förbarmar sig öfwer
 oss/ och det är redan sagt/ att Gud så förlåter them
 bötfärdigom ibras synder/ att de intet mehra
 påtäncke warda: Så kan man ock lätteligen
 finna/ att den broderliga förlåtelsen intet bör
 bestå uti blåtta orden/ eller ock under ett sådant
 wällår/ att man wäl will förlåta/ men lik-
 wäl intet förgåta den förtret och olägenhet/ som
 enom är wedersfaren/ uhan förbehåller sig lika
 som en rätt/ att wid en läglig tid igen häm-
 nes och sådant med ondt igen bemöta. Ney/
 ingalunda. Man bör förlåta uthaf hiärret
 och uhr det samma all fiendelighet/ all hämd-
 girighet/ och all wrånghet uthrota. Ja/
 så laga/ att man sedermehra honom/ hwilkom
 brättet tillgifwet är/ med all wänlighet/ höf-
 lighet/ riänst och wällwillioghet kan bemöta/
 ty det heter: Görer ingom ondt för ondt/
 af Rom. XII. 17. (o) En sådan är nu de Christ-
 nas plicht och skyldighet. Men/ huru den sam-
 ma af många/ som berömma sig af det Christ-
 na namnet/ Christeligen effterlefwes/ där öfwer
 ware Gud och deras eget Samweta en Do-
 mare. Sannerligen/ man kan intet nog kla-
 ga inför den rättfärdiga Guden öfwer många
 af desse tiders Menniskior ibland oss/ och bekla-
 ga dels den riklighet/ som uti dem är/ till att ofta
 fåfångt börja den ena twisten och oenigheten
 effter

(o) Här med kan jämnföras det/ som anföres af N.
 Lütke man uti Försmaken af Gudz Godhet/ andra
 dehl och XL. cap.

effter den andra/ så att de/ för den diäfwulsta
 såden skul/ som uti dem är/ och det fastliga be-
 låtet/ som deras Siäl uppå sig hafwer/ tycka
 sig intet kunna triswas/ om de intet hafwa nå-
 gon/ på hwilken de sin bittra galla wid ett och
 annat tillfälle få uthösa; dels den åstundan/
 som uti dem är effter hämd/ på sin nästa/ så
 att de äro effter sitt tycke såsom ifrån en tung bör-
 da/ hwilken dem pålegat/ befriade/ när de få
 hämnas/ och fördensfull äro revange och Satis-
 faction de orden/ hwilka som offtast af dem upre-
 pas/ lika som där uti deras både timmeliga och
 ewiga wållfärd skulle wistas/ där hon dock sna-
 rare där igenom återsättes och förspilles; dels
 och den trög- och hårdhet/ som hos dem finnes
 till broderlig försonlighet/ så att de offta in-
 tet willia höra densamma omtalas/ ehuru stöh-
 liga och Christeliga förlitnings-medel dem
 anbiudes/ uthande hafwa lust/ att för ett eller
 annat sins nästas förseende skull/ att in uti dö-
 den härmas uppå honom.

Sådana finnes Gudi klagat! ibland of/
 hwilka ändå så oförståmde äro/ att de willia
 stättas för rätta Christne och sådana/ hos hwil-
 ka är den sanna Christendomen/ effter de till
 äfwentyrs älliest och i annor mätto intet föra ett
 så aldeles gudlöst lefwerne och wid den allmän-
 na Gudz tjänsten sig såsom andra Gudz försam-
 blings ledamöter anställa. Men/ de betäncka
 intet/ att den allenast i sanning är en Chri-
 sten/ som bewiser barmhärtighet emot alla
 och

och af ingen oförrätt låter sig bewela/ som
Kyrtiosfadren Augustinus betygat hafwer. De
besinna intet / att de eij allenast äro skrymtare/
uthan ock wärkeligen ogudachtige/ ty det heter:
Then tif älskar / han älskar synd. Ordsp.
XVII. 19. ja / wrede och grymhet äro styg-
gelig/ och en ogudachtig brukar sådant / af
Syr. XXVII. 33. och yttermehra säjjer Salomo:
En harmse Man gör många synder/
Ordsp. XXIX. Dersföre kunna de med skähl in-
tet kallas rätta Christne och Gudz barn / än
mindre göra sig det hoppet/ att de wid ett så be-
stafat måhl och så wida som de sådana äro / af
den ewiga saligheten skola blifwa delachtige.

Intet äro de rätta Christne. Ty/ de leswa
intet såsom rätta Christne; De lyda intet Christi
förmåningar / och de willia intet wara dens
fridsames och sachtmodigas Jesu Christi eff-
terföljare; uthan de äro wredsame / otålige/
försmådare och sådane / som lägga sig winning
om/ att de själfwa all oförrätt / som dem weders-
fares / med ord och gårningar hämnas mäste;
Hwar till den gamla Menniskian / som uti
dem har öfwerhanden/ och deras oordenteliga
Lusta/ dem förer och drifwer. (p) Ja/ de för-
tiåna sig så mycket mindre detta namnet / som de
hafwa

(p) Angående sådant kan vidare läsas af
D. Joh. Arnds Sanna Christendom den
1 Bokens 8. och 15. Cap. Såsom ock af
Thomæ Kempis Christi Effterföljelse den
3 Bokens 51. cap.

hafwa sin förnöijelse uti det/ för hwilket Chri-
 stus en swår pina och en försmädelig dödd lidit
 hafwer/ såsom ock med sitt framhårdande uti sin
 wredsamhet/ bitterhet/ oförsonlighhet och
 hämdgirughet/ intet annat giöra/ än som
 förståfsta Christum på nytt/ förtrampa Gudz
 Son/ Hans Testamentz Blod såsom orent
 achta och således giöra sig förlustige all Jesu
 förtjänst och Hans dyra wällgiärningar.
 Hebr. VI. 6. cap. X. 29. Kortel. sagt. Såsom
 en rättsskaffens Tro och en ofkrymtad Biärlet
 till Gud och wår nästa/ uthwisa en god och
 rätt Christen; Så följer det af sig själf såsom
 en ofelbar Sanning/ att de intet äro gode
 Män/ (q) än mindre gode Christne/ som in-
 tet rätt tro/ ey heller wisa sin Tro där med/ att
 de Gud och sin nästa tillbörligen älska.

Intet äro desse Gudz barn. Ty/ de artas
 intet effter den Himmelske Fadren/ uthan effter
 den Fadren Diäfwulen/ hwilkens giärningar
 the giöra och hwilkens begiär the effter/
 följa. Joh. VIII. 41. 44. Ty/ wår Jesus sätter
 uppå Gudz barn ett annat Biänneteckn och
 säjjer: Salige äro the fridsame/ eller som
 thet i grundtexten lyder/ οἱ εἰρηνοφιόι, The
 som stifta frid/ the skola kallas Gudz
 barn/ Matth. V. 9. och det heter: Ther på
 tiänner man hwilka Gudz barn/ eller hwil-
 ka

(q) Qui nocet alicui iniuria laceffitus, nomen viri bo-
 ni amittit. Non minus enim mali est referre iniu-
 riam, quam inferre. Laëtantius Div. Iustit. Lib. VI.
 cap. XVIII. p. m. 455.

Ja Diefwolens barn äro / hwar och en / som icke gör rätt / han är icke af Gudi och then som icke älskar sin broder. 1. Ioh. III. 10. (r) ja det heter: Hwar och en som älskar / han är född af Gudi och känner Gud. Then som icke älskar / han känner icke Gud; Ty Gud är Kärleken / cap. IV. 7. 8.

Intet kunna ock desse oförsonliga och hemdgirige Menniskior försäkra sig om ett ewigt Lif och en ewig Salighet. Ty hos dem är intet / som redan sagt är / en rättslaffens Tro / emedan des egenstap är / att han wärklar genom Kärleken / Gal. V. 6. Hos dem är ingen sansthyllig den sanna Gudens Dyrtan / hwilken i anledning af den wördnad / som hafwes emot Honem och Hans besallningar / så alle andre Läster / som särdeles denne uthsluter / emedan Kärleken förutan all Gudstjänst är fåfång och förgåfwes / (s) så mycket mehra / som ock Apostolen betygar: Om jag hade alla tro / så att jag försatte berg och hade icke kärleken / så woro jag intet. Om jag gäfwö alla minna ägodelar the fattige och låto min lekamen brinna och hade icke kärleken / så woro thet mig intet nyttigt / 1 Cor. XIII. 2. 3. Ja hos

(r) Confr. Luc. IX. 55.

(s) Apud illos est pietas, qui bella nesciunt, qui concordiam cum omnibus servant, qui amici sunt etiam inimicis, qui omnes homines pro fratribus diligunt, qui cohibere iram sciunt omnemque animi furorem tranquilla moderatione lenire. Laetantius Div. Inst. Lib. V. cap. X. p. 357. conf. etiam cap. V. pag. 343. & cap. VIII. p. 350.

hos dem är ingen rätt bön och åkallan / all den
 stund de intet uplyfta heliga händer uthan
 twedrächt / i Tim. II. 8. och de äro med alla
 sina böner in för Herranom en styggelse / om
 de än hela långa dagen lågo på sina knän / och
 än så mycket med ett oförsonligt hjerta låsa
 och bedia wille. Till följe fördensfull af sådant /
 så kan intet hos dem wara någon full wisshet
 och en wis försäkran om det saliga Lifwer /
 så mycket mindre / som deras eget Samweres
 nöije är försvunnet / och domen är dem redan be-
 kant och af Gudz Andä affagd / som säjer :
 Hwar och en / som hatar sin broder / han
 är en mandräpare och i weten / att hwar
 och en mandräpare hafwer icke ewinner-
 ligt lif blifwandes i sig. i Jo. III. 15. 3
 bland the uppenbara lögens giärningar /
 blifwa jämwäll uprepade owänskap / lif / nijt /
 wrede / tråtor / parti och det giöres där wid
 ett sådant slut : The / som sådana giöra / skola
 icke ärfwa Gudz rike. Gal. V. 20. 21. Med
 få ord sagt ; det blifwer där wid / som den ifrige
 och nitälskande den Sanna Christendomens
 (c) Pårekarer Sahl D. Joh. Arndt säjer / då han
 sig så utbläter : So som hållt icke lesfwer i kärle-
 kenom / then samma är en torr och död leda-
 mot uti Christi kropp ; och äfwen som en
 död lem uti en naturlig kropp intet warder
 uthaf den naturliga värman upwärm-
 der / ty / uti honom är intet lif ; alltså
 och

(c) Uti den 1 Boken och det 32. cap.

Och then/ som icke lefwet i kärlekenom/ han
 hafwer ej heller thet andeliga Christi
 Lif uti sig/ uthan han är dödd/ thet
 är/ ifrå Gudi och Christo afstympad och
 dödd; ty han hafwer ingen Tro; han är en
 förtorkat gren uppå ett winträ; han haf-
 wer ej heller någon dehl med Gudi/ med
 Christo/ eller med then H. Andä/ ej heller
 uthi then Christeliga församlingen och
 icke heller uthi thet ewiga tillkomman-
 de Lifwet; han kan aldrig sedan komma
 thet Gud är/ som är själfwa kärleken.

Men/ att de oförsonlige och hämdgiruge
 måtte än yttermehra så tillfälle/ att såsom uti en
 Spegel beståda sig själfwa och ännumebra
 finna/ huru wida som de ifrå en sanskollig Guds-
 achtighet och en rättskaffens Christendom/
 ja/ det ewiga och saliga Lifwet söndrade äro;
 så lemnas dem widare att betänckia / det deras
 hämdgirughet och oförsonlighet är den/ som
 hafwer betaget dem det rätta förståndet/ sär-
 deles uti Gudz ord och deras Salighez Kun-
 skap. Ty/ ehuru de offra själfwe tycka det/ at
 de äro förståndige och kloke/ så äro de likwäll
 i sanning säkunnoge och dårar / som intet
 weta at befrämia sin egen Salighet/ hälst efter
 och Gudz Ord och then H. Andä uti det sammas/
 dem så kallar/ såsom då det säijes: En dåre be-
 wisar sina wrede snarlige/ men then/ som
 smålet fördöljer / han är wis / Ordspr. Xll.
 16. och sedan: Thet är enom Man en åbra/
 att han är uthan träta; Men the / som

D

giär-

giärna tråta / the äro allesamman dårar /
 cap. XX. 3. ja det heter : Wreden hwilar uti
 en dåres hiärta / af Pred. VII. 10. med mehra
 sådant / som den wisesta ibland de krönte Huf-
 wuden / fleresstädes antecknat hafwer. Den H.
 Apostelen Jacob talar jämwäll uti denna saken
 mycket efftertänckeligen / då han i orden sig så-
 lunda yttrar: So är wis och klof ibland eder /
 han bewise med sin goda omgångelse sina
 giärningar uti sachtmodighet och wisdom.
 Om i hafwen bittert nijt och tråto uti
 edert Hiärta / berömmet eder icke ock liu-
 ger icke emot sanningen. Ty / then wis-
 dom är icke ofwan effter kommen / uthan
 är jordisk / menniskelig och diswulst. Ty
 hwar nijt och tråta är / ther är ofstadighet
 och alt ondt. Jac. III. 13-16. Hwad will man ock
 med mycket bewisa / att desse intet hafwa den
 andeliga wisheten? Hafwa de dock ingen
 rätt smal af någon wärldzlig Wishet / emedan
 the intet hafwa lärdt att styra sitt sinne och de
 oordentliga sina sinnens rörelser / där likwäll
 det anföres såsom ett prof och en nytta af de
 ådla wetenskaper / hwilka man med flit in-
 hämtat hafwer / at de giöra en Menniskia mild
 och spåtfärdig / samt ifrå des sinne och lefwerne
 all wildsinninghet och grymhet söndra. (u) Ja/
 att ett rätt förstånd och en grundelig Lärdom
 bringar en Menniskia till sachtmodighet / kunde
 med

(u) - ingenua didicisse fideliter artes,
 Emollit mores, nec sinit esse ferus.

med Exempel af de wisare Sedningar/hwilkade
Den samma såsom en förmöhn för de olårde
genom den werldzliga Wisheten sig förwärf-
wat hafwa/ nog bewisat/ men liden will det intet
medgifwa/ och wij äro redan tillfyllest öfwertry-
gade/ att de oförsonlige intet wise/ uthan få-
kunnige och dårar äro. (x)

Effter ock så är/ så undrar man intet/ att de
wandra såsom de owise (y) och sådane/ som in-
tet förstå/ eller försara/ hwad Gudz goda/
behageliga och fullkomliga willia är; så
mycket mehra/ som större delen af de Christe-
liga Dygder af dem försummade och återsat-
te warda. Sy/ Kiärleken ar uti dem förkol-
nad. Rättrådigheten är hos dem wänd uti
oförrätt och hwarjehanda listiga stämplingar
emot den/ hwilken de hata och fördensfull giärna
skada. Tålsamheten är förwärlad uti bitter-
het/ hwilken gör/ att de öfwer det minsta ord
stickna och förtörnna/ samt alt till dest wårsta
uthynda. Fridsamheten/ som är ett så ådelt
smycke och en så kostelig prydnad för wår Chri-

D 2

sten

(x) Confr. quæ ex Erasmo & Aliano refert B. D. Bal-
duinus Caf. Consc. lib. IV. cap. II. caf. IX.

(y) Imperiti quoque & insipientes, si quando accipiunt
iniuriam cæco & irrationabili furore ducuntur &
illis, qui sibi nocent, vicem tribuere conantur. In
quo igitur sapiens ac bonus vir à malis & insipien-
tibus differt, nisi quod habet invictam patientiam,
qua stulti carent; nisi quod regere se ac mitigare
irram suam novit, quam illi, quia virtute indigent,
refrenare non possunt? Laet. Div. Inst. Lib. VI. cap.
XIII, p. m. 456.

skendom / (z) den är bortkastad och igen antagen en wederstygghelig tizlighet till att kiswa och tråta / hwilken gör både Sinne / Samwete och Leswerne oroligit / sannandes uppå dem det / som Propheten Esaias säijer : The ogudachtige äro såsom ett stormande haf / thet icke stilla wara kan och thes wågor håfwa uptråck och orenlighet. The ogudachtige hafwa icke Frid / säijer min Gud ; Cap. LVII. 20. 21. Sachtmodigheten har förbytt sig uti grymhet / så att de intet mehra äro rättas Menniskior / (a) hwilka böra wara milde och frömme ; uthan wille och willsinte bester / ja / bitande hundar / hwilkas natur de sig ikkläda dårutinnan / att de bitas och fråtas med hwar annan / intet achtandes / att de offta ymsom af hwar annan upåtne warda / som Gud ; Andä talar Gal. V. 15. De betänckia eij heller / att sådant är för dem / så mycket mehra oanständigigt / som de äro förnunnstfrige Menniskior / dock leswa så / som de woro uthan förnunnst / effter de det samma aldeles å sido sätia. (b) Ty / om det ena Lejonet / förlikes med thet

(z) Confr. I Pet. III. v. 4.

(a) Discordia atque dissensio non est secundum hominis rationem, verumque est illud Ciceronis, (Off. Lib. III. cap. 5.) quod ait, hominem naturæ obedi-entem homini nocere non posse, Lactant. Div. Inst. Lib. VI. cap. XI. pag. m. 429. & 456.

(b) Si nemo est, quin emori malit, quam converti in aliquam figuram bestiarum, quamvis hominis mentem sit habiturus ; quanto est miserius in hominis figura animo

thet andra; then ena Björnen med then andra;
 then ena Ulfwen med then andra / hwilka lik-
 wäll alle äro oförnunffrige Diur; Så måste det
 nödwändigst wara en skam / att de förnunffrige
 Menniskior intet giöra det samma / hwilkom lik-
 wäl förnämligast tillhöwer / att de uti en liusig
 fridsamhet sins emellan lesiwa skola / och sig där
 med ifrå de wildsinte diuren i synnerlig mätte
 äthssilja / eller ock så laga / att de intet wärre /
 än som de / måtte ansefde warda. (c) Hwad will
 man ock mycket tala här om / att de uti detta
 måhlet äro antingen lika med wildiuren / eller
 ock uti ett wist anseende wärre / än som de äro?
 äro de dock eij allenast lika wid Diefwularna /
 hwilkas lust går uth där på / att de enom alt
 ondt tillfoga måtte / och det är sant / hwad en
 lård Man (d) sagt hafwer: Then som trä-
 ter / bannas / försmädar och upwäcker
 oenighet ibland Bröder / han talar med
 diefwulens tunga; Uthan de äro i sanning
 wärre / emedan det intet finnes uti Gud; ord
 antecknat / att diefwularne sins emellan stridige
 och oenige äro / uthan fast mehra / att de hålla
 tillsamman och intet söndra sig emot hwar an-
 nan / på det / att Satans Rike måtte blifwa
 ständandes / som ses af Luc. XI. 18. öfwer alt /

D 3

34

nimo esse efferato? mihi quidem tanto uidetur,
 quanto præstabilior est animus corpore. Idem ex Ci-
 cærone Div. Inst. Lib. V. cap. XI. p. m. 359.

(c) Candida pax homines, trux decet ira feras. Venia
 ulcione melior est. Illa namque mitis est ingenii, hæc
 ferini. Pittacus.

(c) Erasmus de lingua, pag. 440.

så är ock af de oförsonlige den ädla sanningen
drifwen i Landflychtighet; emedan bekant är/
att de af lögn och swaller mycket förnötjas/
tyckandes wäll där om / att deras owän illa
utförd och beröchtad warder / at jag mehra så-
dant i tysthet lemna måtte. Ty / thet synes af-
wen vara nödigt / at man twärt emot sätter de
odygder / af hwilka deras oförsonlighet och
håmndgirughet sitt ursprung hafwer. (e)

Öf bland desse sätter man billigt främstispeken
den slugga Sogfården / (f) hwilken / som hon
drifwer till alla synder och kommer mång
stryggele åstad / Syr. X. 15. så uphissar hon ock
desse att mycket inbilla sig / hålla sig själfwe för
flokke och om sig själfwe och sine förmobner
ett ofsiärligt tycke hafwa. Till följe där af / så
kunna de intet lida det ringesta / som är dem
emot / uthan / de sweda / som man plägar säija /
alt hwad ludit är / ehuru det offra där af så
osar / att de själfwe den största beswärligheten
hafwa. Ja / de hålla före / at där under wistas
en stor åhra / hwilken inlägges och ett särdeles
ädelt mod / hwilket wistas / att de kunna häm-
nas öfwer den oförrätt / som den kan wara
till.

(e) Ira est omnium vitiorum ianua, siquidem mentem
de recto statu deturbat, quo facto quis in omne viti-
um præceps ruit. Ira est tempestas omnia diruens, a-
qua præceps de monte ruens, & omnia obvia secum
rapiens. Mare, in quo sapientia hominis mergitur;
initium insanix; furor brevis. Conf. etiam quæ ad
id agit Lactantius de Ira DEL: cap. V.

(f) Prov. XIII. 10. cap. XXVIII, 25.

tillfogad. Men / de fara härutinnan mycket
 wilse; Ty / uthom det / att man intet bör effter
 werldenes ondöme och ett lödgligit sinne så wa-
 ra bekymrad om en siälstagen heder / att man
 för des skull en gång kan komma till att lida en
 ewig skam och blygd uti hälswetet: Så är det
 högsta åhra / (g) att man fruchtar Gud och les-
 wer såsom en god Christen / hwilken heller li-
 der orätt / än at han den gödra skulle / och det
 blifwer där wid / som Solomo säjer: Then
 ther tålig är / han är en flok Menniskia och
 thet är honom åhrligit / att han odygd
 ofwerse kan. Ordspr. XIX. 11. Och ytterme-
 ra: En tålig anda är bättre än en hög an-
 da / Pred. VII. 9. (h) Där näst / så är ock det
 ett besynnerligt prof af ett ädelt sinne och så-
 som ett hålttemod / hos hwilket ingen oförmö-
 genhet är / att man kan ofwerwinna sig och si-
 na håstiga sinnes rörelser / samt tåla ett och
 annat så / att man intet där ofwer till wrede och
 hämdgirughet upåggias / hwilket samwäll de
 wise Hedningar / (i) så Skalder / som andra /

D 4

nog

- (g) In propriis injuriis patientem esse, laudabile est; injurias autem DEI dissimulare, impium est. Chry-
 sost.
- (h) Mellius est ferre, quam inferre iniuriam, quia qui
 nunc satiatur opprobrio, olim exultabit æterno ho-
 nore & gaudio. Tarnov. in Thr. pag. m. 164.
- (i) Animum vincere, iracundiam cohibere, fortissimi
 est. Hæc qui facit, non modo ego eum cum sum-
 mis viris comparo, sed simillimum DEO iudico,
 Cic. pro Marcello. Plura testimonia adducit B. Arnd-
 tius de V. C. Lib. I. cap. 27.

nogsamt funnet och fördensfull sin mening här
wid med mycket sinrike ord of lemnat hafwa/
stämmande där utinnan ofwerens / att det är
den största och billigasta hämden/ som man kan
hafwa ofwer sin nästa/ som enom oförrätt till-
fogat hafwer / att man bewekt af sitt eget ädla
gemöte / intet achtar den smålect och förtret/
som enom wedersfares / uthan snart den samma
efftergifwer och förläter. (k)

Nåst Lögfärden / så är hos de oförsonlige
såsom en rot till hämdgirugheten en Egen-
tiårlet / så att de otidigt älska sig själfwa och
hålla mehr af sig själfwa / än som them bör
hålla och thet är mätta med. 2 Tim. III. 2.
Rom. XII. 3. Fördensfull de ock snart till wrede
retas och äro i det fallet lika wid dem / som med
Podagra behäftade äro / hwilka för den öm-
het skull / som de hafwa / offta förr ropa / än
som de anrörde warda. Men / sedan wreden
är uptånd / så brinner den så häftigt / att den
intet uthan största besvär kan uthsläckas / eme-
dan de tycka sig ske alt för när / om de uthan fö-
regången hämd / med sin owän förliskas skulle.
Med denne odygden är parad förwettenhet/
att noga alt angelfara / hwilken lika som upleter
det / ofwer hwilket man kan förtörnas ; så my-
cket mehra / som de oförsonlige äro sulle med mis-
tanctar och offta göra det till en orsak till oen-
ighet / som antingen intet så är / eller ock intet
så

(k) Scito magnum & honestum vindictæ genus esse, igno-
scere. Seneca.

så borde uthtydas / ehuru det ett sten där till
hafwa funde.

Här till kommer Lättsinnighet att tro alt
det sqwaller / som föres foick emellan / då ock
offta enom tillägges det / till hwilket han är
oskyldig och likwäll är såsom en wed / then ther
lägges uppå händgirughets elden / så att den
mehr och mehr brinnande blifwer. Men / fram
för alt / så är hos desse Menniskior en Wårdz-
lösheit om deras Christendom och Salighets
befordran / så att de intet tänckia där uppå / att
det äro Satans snaror / hwilka uti detta måh-
let på dem kastas / med hwilka han ock söker att
alt mehr och mehr draga dem ifrå Gud / Hans ord /
och alt det / som eij allena billigheten / uthan
ock then rätt sinniga Kiärleken / hwilken skylet
all öfwerträdelse / af dem skäbligen åskar och
fordrar. Ordsp. X. 12. 1. Pet. IV. 8. (1)

Därföre / effter alt så är / mine Kiäreste / så
will jag intet annat förmoda / än att hwar och en
af eder / som önskar och ålskar sin Salighet; uti
hwilken ock är en så Christelig blodz droppa /
att han för Gud och Hans Ordz Sanning en
tillbörlig wördnad hafwer / ju lägger detta uppå
hiärtat / samt i betrachtande af det / som nu
lärdt är / eij allenast är sen till wrede / uthan
ock lägger bort alla onsko / samt giärna sig
med sin tråto. broder förlifer. Confr. Ordsp.
XX. 8. Jac. I. 19. 21. Jag will ock ännu intet

D 5

spa

(1) Här wid kan betraktas af Thomæ Kempis Christ
effterföljelse och den 3. Boken det 21. capitlet.

spara / att upmana eder där till och fördenfull
 säger med Apostelen : är nu någon förma-
 ning när eder i Christo ; är någor tröst i
 Kiärlekenom ; är någor hiärtelig Kiärlek
 och Barmhjärtighet ; så upfyller min glä-
 die / att i åren ens till sinnes / lika kiärlek
 hafwandes / endrächtige / samhellige / af
 Phil. II. 1. 2. Betäncker i Jesu Namn / att om
 i skolen hafwa den trösten / det Kiärleffens
 och Fridzens Gud skall wara med eder / och
 att Hans Frid skall förwara edert hiärta och edor
 sinne i Christo Jesu ; 2 Cor. XIII. II. Phil. IV.
 7. 9. så måste nödwändigt Kiärlek / Fredighet
 och Förtrolighet wara eder emellan. Besinner/
 att om eder den Gagnaden skall wedersfaras / att
 Frid-Försten Jesus skall bo uti edra hiärtan ; så
 måste tråtor och oenighet wara borta / samt
 all bitterhet noga uthrotas. Ty / såsom in-
 gen kan bo uti det huset / som står uti eld och
 brand / samt på alla kantar är itåndt ; så kan
 eij heller Jesus trifwas uti dens Menniskians
 hiärta / som af oförsonlighet och hämdgirig-
 het brinner. Kommer ihog / att det åligger oss
 alla såsom Christine / att wara Jesu Christi
 Säbr / Joh. X. 14. sequ. och fördenfull hafwa
 en sådan egenkap / för hwilken de måst beröm-
 mes / så att wij om stillhet och sachtmodighet
 oss besita / alltid så lagandes att wij själfwe
 hålla frid / samt på allt sätt den samma söka
 och effterfara. Pf. XXXIV. 15. Pf. XXXV. 1. 8.

(m) Skul

(m) Stulle wij ock råta för den / som friden
 hatar och gör of orätt; så bör of fordenskull
 intet wara hēmdgiruge; uthan wij skola hålla
 tillbaka af wrede och ofwergifwa grymhet.
 Ja / om så hānde / att wij wredgas / att wij
 dock uti wår wrede intet så synda / att wij for-
 gripa of emot Gud och Hans bod / eij heller lå-
 ta Solene gå neder ofwer wår wrede /
 Eph. IV. 26. att hon såsom ett wirne ofwer
 wår grymhet ifrå of wita måtte. (n) Wij
 måste med all slit biuda till / att kunna med
 sachtmodighet och tålmod så bemöta wår
 fiende och wederdeloman / att han ofwer sitt
 förhafwande blyes; men wij igen af wår
 ofskyldighet och then rättfärdige Gudens rätt-
 wisa wedergjällning en gång of sågna måtte.
 Om Johanne Eleemosynario Biskop i Alexan-
 dria, är bekant / det han en gång råfåde med
 Niceta Patritio uti en hård ord-strid / så att de
 wårlada skarpa ord fins emellan och med owil-
 lia skildes ifrå hwar annan. Men / när det led
 emot afftonen / sände Biskopen några af sina un-
 derhafwande Andelige till Nicetam och lät alle
 nast säga honom desse orden: Domine, Sol ad
 occasum! Herre / Solen will snart gå ne-
 der. Där ofwer besinnade sig ock Nicetas och
 för

(m) Facilius penetrant verba mollia quam aspera, & plus
 proficit amica correctio quam turbulenta accusatio:
 Illa pudorem injicit, hæc indignationem movet.
 Seneca.

(n) Evolvatur omnino Lactantius, Div. Inst. Lib. VI. cap.
 18. pag. m. 454. seqq.

fördensskull straxt med Biskopen sig försonade.
 Det woro önskeligt / ach! önskeligt woro det /
 om wederparterne som ibland yß äro / åfwen
 sådant betänckia och i dag åfwen det samma
 giöra wille / på det / att intet Solen flere resor /
 än som redan skedt är / öfwer deras bitterhet
 och oförsonlighhet nedergå måtte. Förer eder
 till sinnes / käreaste åhörare / att en Christen an-
 ses af Jesu Christo såsom en duswa / Cant. II.
 14. och af honom med ett sådant namn beteck-
 nas åfwen för den orsaken skull / att han skall
 vara uthan bitter galla och med all fromhet
 sitt lefwerne tillbringa; korteligen sagt: låter det
 vara eder högst angeläget / att så lefwa / att i
 heller söken / att hwar dag förskaffa eder en ny
 wån / än att i på något sätt och genom edert
 eget förwällande hafwen någon till eder fiende
 och owån: Såsom ock / att i eder beröms-
 melse förnämligast af en sanskyllig Christen-
 doms-öfning / samt till följe där af / uthaf kär-
 lek / rålsambhet och långmodighet / hafwa
 måtte; wäll besinnandes / att / ehuru swårt det
 är uti detta lifwet / att ålska sina owänner / så
 hafwa dock alla de / som det giöra / en hårlig
 nåde-lön uti det tillkommande att förwänta /
 emedan rättfärdighetenes frucht skall vara
 frid / och rättfärdighetenes nytta skall vara
 ewig stillhet och säkerhet / så att Gud; solck
 skall bo uti frids husom / uti trygga bonin-
 gar och i skön rolighet / Ef. XXXII. 17. 18. Ja /
 det stannar där wid / som Thomas Kempis

(o) säger

(o) säger / att hwar och en / som så lefwer / han är en Segerwinnare öfwer sig själf / en Herre öfwer werlden / en Christi wän och en arfwinge till himmelen.

Om de första Christne berättar Gud; Andä / att ibland hela hopen / som trodde / war ett hiärta och en Siäl; Aposila. Giärning : IV. 32. Sådant gifwer ock en gammal Lärare (p) till kiänna / då han säger : Nos mutuo amore diligimus, quoniam odisse non novimus; Wij älska med en inbördes kärlek / effter wij intet wetta at hata. Här af hafwa andra / som ännu intet till Christum omwände woro / sådt tillsälle / att med förtret och förundran sådant anskåda och däröfwer yttra sig i orden; Sij / huru de Christne älska hwar annan. (q) Gifwe Gud / ja / gifwe Gud / att det Gud; ord / som på denna Dagen för denna Församlingen och lilla hopen / uti ett godt upfåth och en gudelig ensfallighet är predikat / måtte hafst en sådan wärkan / att alla / som det hört / särdeles de stridige parter / till samdrächt och enighet / samt en broderlig försönlighet bringas kunde; på det / att man de hadan effter kunde gifwa det oförståndiga och i sin Gud; tjänst widstapeliga folcket / ibland hwilket wij än wistas / anledning och orsak / att öfwen

(o) Uti den 2. Boken Om Christi efterföljelse / cap. 3.

(p) vid. Min. Fel. Octavium pag. m. 121.

(q) Confr. p. 27.

äfwen gifwa of ett sådant witnessbörd och
 säija: Sij/ huru de Swänka såsom rätta
 Christne älska hwar annan. När en gång
 Konungarna i Franckrike och Spanien kommo
 tillsammans och Margrefwen Christian Ernst det
 ansåg / hafwer han i Bourdeaux i Franckrike
 d. 15. Junii Ann 1660. stiftat en Orden / hwil-
 ken han kallat Endrächthet=Orden/ hvars
 Ledamöter drogo på armen en Erans med Dia-
 manter kosteligen uthsmuckad / uti hwilken ock
 detta ena ordet war skrifwit: Concordant;
 de stamma öfwerens. Uti en sådan Orden
 borde ock wij alle tråda och wara sådane En-
 drächthet=Bröder / effter wij tillika både
 Christne och Swänke äro och således närma-
 re med hwar annan förbundne. Om sådant
 hafwe wij ock sannerligen orsak att bedia Gud/
 såsom en Kärlekzens Gud och den / af hwil-
 ken all rättfinnig kärlek / samdrächthet och
 försonlighet intet mindre / än som all annor
 god och fullkomlig gifwa / Jac. I. 17. gifwen
 warder och förden skull säija: O kärlekz eld
 uptåndt wårt sinn / gif of allom thet i här-
 tat in / att wij samman lefwe / som bröder
 tiäre / i frid och i rolighet / wij som Christ-
 ne äre / Kyrie Eleeson! Ja hwar för sig säcte:
 Förlán mig thet / af hjärtans grund / jag
 kunde min fiend tillgifwa / och älska ho-
 nom i alla stund / och i tin frid så blifwa / att
 jag måtte wara tig så lit / och älska mina
 öwan=

owänner/ och betiänna tig Gader i Zimmela-
rif/ nu och föruthan ända.

Men / detta alt har jag till den ändan welat
något widlyfftigare uthföra/ på det/ att ock den-
na Predikan måtte wara ett witne emellan
mig och eder in för den stora och alswäldiga ala-
la werldenes dommare/ öfwerlygandes Eder
det/ (r) att jag intet aflåtet lära eder then
goda och rätta wägen/ eij heller försummat/
effter then gåtwo af Gudz nåd / som mig gif-
wen är / at förkunna eder Gudz Råd och det /
som till eder ewiga wällfärd och salighet hörer.
Eph. III. 7. Act. XX. 27. Jag kan ock med godt
Samwet låna orden af Apostelen och här offen-
teligen in för eder betyga: Gud är mitt wit-
ne/ huru jag åstundar eder alla af hiärtans
grund i Jesu Christo och beder / att edor
kiärlek ju mehr och mehr må rif warda i
all kunskap och i alt förstånd: att i mågen
bepröfwa hwad bäst är. På thet i mågen
wara rene och ingom till förargelse in till
Christi dag / upfylte med rättfärdighete-
nes frucht / hwilken genom Jesum Chri-
stum kommer till Gudz pris och lof / af
Phil. II. v. 8 -- 11. Men / skulle någon wara /
hwilkom häanden är kiärare / än des Christens
doms plicht / så att han uti sins hiärtas hård-
het och obotsfärdighet detta alt återsätter och
förachtar / sarandes fort i sin oenighet / hämd-
gi-

(r) i Sam, XII. 23.

girughet och oförsonlighet; så må han till-
skrifwa sig det själfwom / att öfwer honom en
gång uppå wredenes dag kommer en så-
dan Gud; wrede / som han med sådant öfwer
sig samkat hafwer / då han tillfölje af Gud; rätt-
wisa dom / hwilken då uppenbar warder /
bortwises med den fördömda hopen till hälftwe-
tet och den ewiga elden / då han ock pino lida
skall thet ewiga fördärfwet af Herrens an-
sichte och af Hans hårliga macht; därför / att
han intet welat kiänna Gud och wara lydig
wårs Herres Jesu Christi Evangelio. 2.

Thest. II. 8. 9. Jag hafwer giordt så mycket jag
kunat. Dixi & salvavi animam meam.

Jag hafwer sagt det / och hafwer
frälst min Siäl. Amen!

1
c. 12. u. ds.
101-2

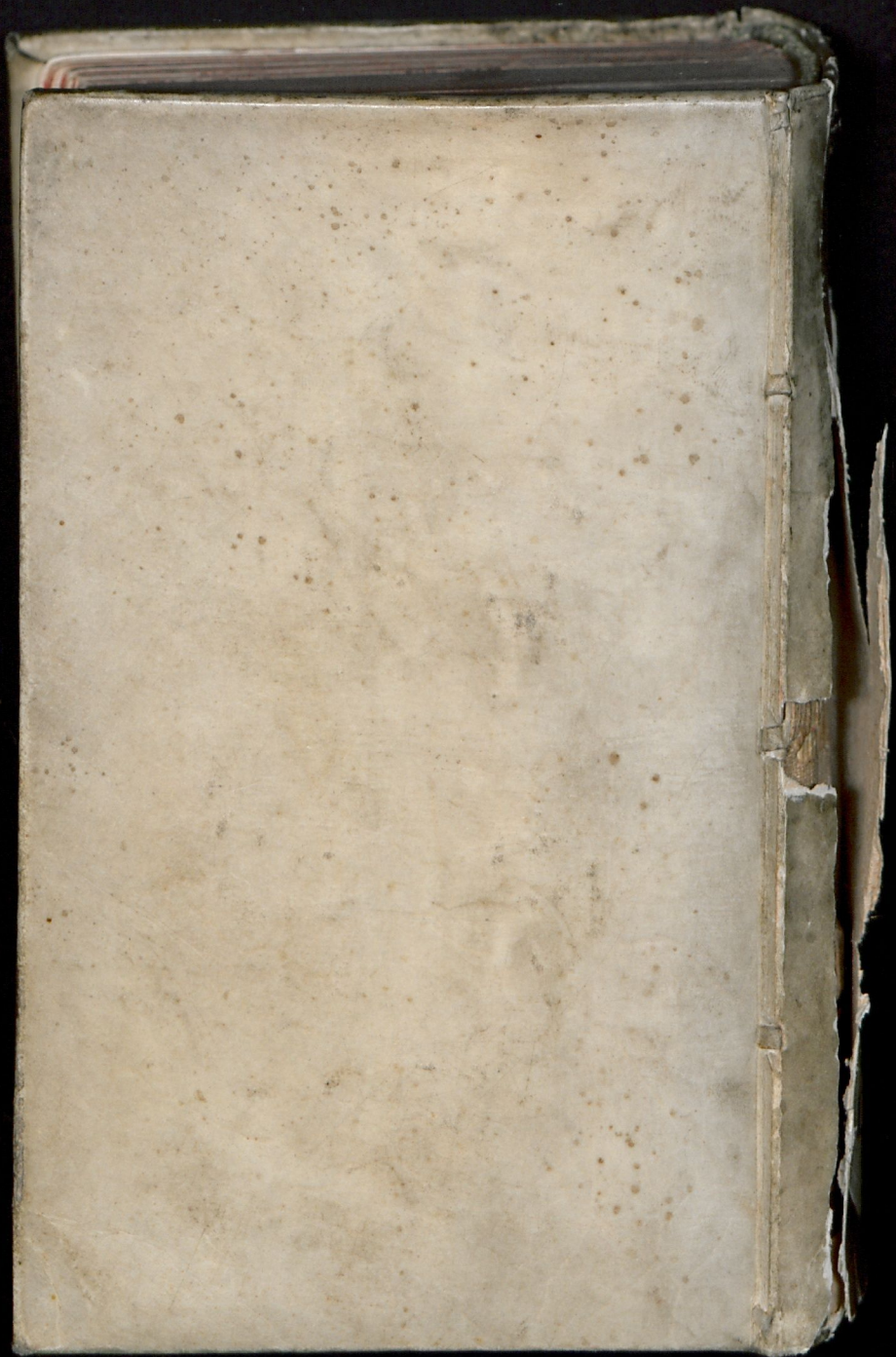
Fm 3305

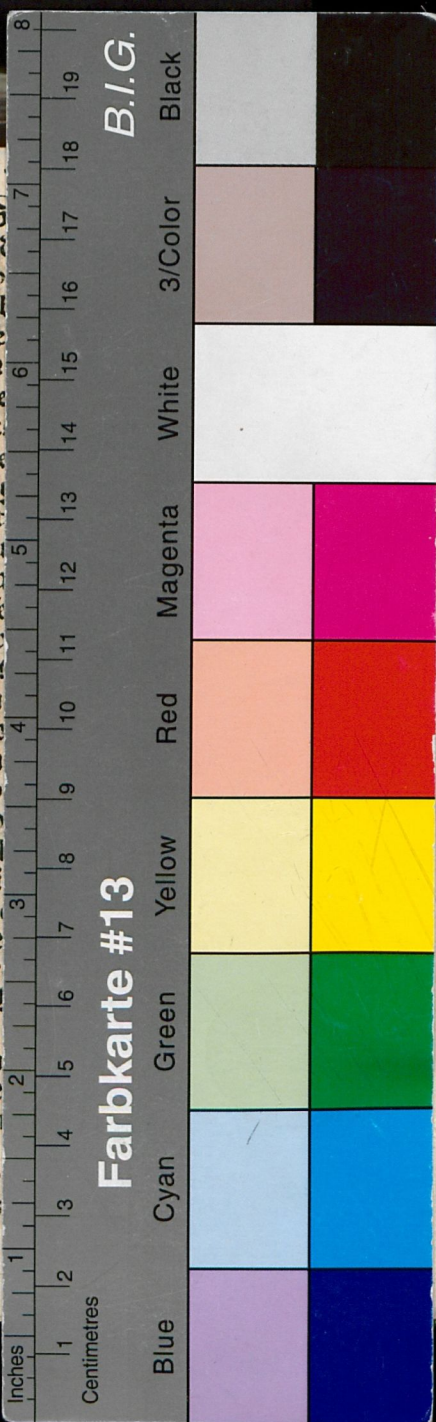
8

WMA

16 C

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

3/Color

Inches

Centimetres

h. 8. 7

The Christnas
Plicht och Skyldighet
till inbördes
Sörlatelse
eller
Broderlig
Vörsonlighet
förestälte
uti
En enfaldig Predikan/
på den Tiugonde och andra Söndagen effter
H. Trefaldighes Söndag/
under vårt Fängenskap i Soliviskogda
den 6. Nov. Anno 1710.
Andreas Westermann/
Pastor Ord. wid Kongl. Maj. af Sverige
Lifgarde/ samt Kongl. Håf. Fält. Consi-
storii Assessor.

S A L L E
Tryckt hosß Stephan Deban / 1716.

